

a fény – chanukka – ünnepének 4. gyertyáját december 4-én, szombaton, 17.30 órakor (szombat kimenetele 16.45) a BZSH Hunyadi téri templomkörzet (VI. Hunyadi tér 3. félemelet) rendezvényén.
A kellemesnek ígérkező programból:

- Máriv ima a zsinagógában
- Gyertyagyújtás mintegy húsz gyermek részvételével a közösségi helyiségben, közreműködnek Zucker Immanuel és Kozma György kántorok
- Domán István főrabbi ünnepméltatója
- A Scheiber Sándor-iskola dráma tagozatos tanulójának műsora (betanító tanár: Nagy Ágnes)
- Dávid Viktória előadóművész énekel, zongorán kíséri Pásztor Raymund
- Az ország egyetlen, sérült művészekből álló színházának produkciója (betanító tanár: Simor Judit táncpedagógus)

Természetesen nagy választékban és bőségben a hagyományos étkek is terítékre kerülnek.

Jó szívvel várjuk az érdeklődőket!

FONTOS!!!

Zugló – Thököly út 83. –
chanukka – december 5. –
3 óra – Nógrádi Gergely,
Géczy Dorottya és
barátai – Scheiber-iskola
növendékei!
Várja Önöket:
Kardos Péter főrabbi és
Zinner Iván elnök!

Szóval, ezek mi vagyunk...?

(Vájesev)

Nem tehetek róla, de csatlakoznom kell jeles rabbitársam legutóbbi cikkéhez, amelyben kifejti: a testvéri szeretet példáját ne Szentírásunk első fejezeteiben keressük. *Káin és Ábel* tragikus történetében isteni „ráhatás” van a háttérben, mármint egyiknek úgymond elfogadta az áldozatát, a másikat nem. *Jákok* és *Ézsau* összevesztésében *Rebeka*, az anya mozgatja a szálakat, aki ráveszi Jákobot, hogy csapja be édesapját, *Izsákot*, és „nyúlja le” az Ézsauak szánt áldást.

Hetizakaszunkban (november 27.) az apa, a Jákobból lett *Jiszráél* tesz tanúbizonyságot arról, hogy pedagógiai érteke legalábbis kívánivalót hagy maga után... A szeretetbe burkolt ajándék, a kivételezés nem jó vért szűli.

Vójiszráél áháv et Jozséf mikol bánáv ki ven zökunim hu lo vőaszá li kötonet pászim – Jiszráél jobban szerette Józsefet a többinél, mert öregségének gyermeke volt, és készített neki egy tarka köntöst.

Ez volt a nyitány, az apa első időzített bombája, amire *József* még rá is tesz. Álmaid tolmácsolja testvérei és szülei felé, ami tovább növeli a bajt. Sőt, az apának a gyermeknevelés terén tapasztalt hiányosságai még vissza is ütnek (ahogy ma pestiesen mondják: a fagyalt visszanyal). Lásuk az álomsorozat ominózus darabját: **vőhiné hásemes vőhájárách vőáchád ászár kochávim mis-táchávim li** – íme, a Nap és a Hold és tizenegy csillag leborulnak előttem.

Szóval, ezek mi vagyunk, és boruljunk le előttem? – üti ki a biztosítékot az apánál legdrágább gyermeke. A testvérekről nem is szólva, akik eddig sem rokonszenveztek kivételezett családtagjukkal. Már korábbi álmai után is **vájisznou oto** – meggyűlöltek őt.

A szidra további részében meg is akarják ölni Józsefet, majd inkább eladása mellett döntenek. Előtte azonban köntösét, a gyűlölet corpus delictijét kecskevérbe mártják, és viszik apjuk elé, akitől ártatlan tekintetüket rávetve kérdezik: **háker ná hákőtonet binchá hi im lo** – nézz csak ide, nem fiad köntöse ez? Csak így. Per „fiad”, nem József, testvérünk stb. – testvérek a testvérről... A rászédett apa gyászol – **vájikrá szimlotáv** – megtépte ruháját (ahogy a gyászolók ma is), **vájászem szák** – zsákot öltött (ahogy a gyászolók ma nem).

Azt a tény, hogy József végül is nyerő típus, bizonyítja, hogy annyi balszerencsés eset után elindul a karrier útján, a legmélyebbbről a legmagasabbig, az álmai többé-kevésbé beteljesednek, a végén a gyűlölködő testvérei lesznek kiszolgáltatottjai – de ez már egy más történet.

Ráv

Brit mila egy rabbicsaládnál

Örömteli nap virradt a nagykőrösi hitközségre. A zsinagóga majd 100 éves falai még nem láttak ilyen ünnepséget. *Róna Tamás* rabbi és neje, *Ivett* újszülött gyermekét, *Dávidot* vették fel Ábrahám szövetségébe.

A nagykőrösi zsidó közösségben eddig nem volt szokás ezt az aktust a zsinagógában tartani, arra az itteni hagyományoknak megfelelően mindig a szülői, vagy még inkább a nagyszülői háznál került sor.

Az ifjú szülők mindenkit hívtak és vártak távolból és közélről, hogy együtt ünnepeljék családjuk gyarapodását. Az invitálásra sokan eljöttek. Budapestről megjelent többek között *Deutsch Róbert* főrabbi, a Rabbitestület vezetője, *Schöner Alfréd* főrabbi, az ORZSE rektora, *Egri Oszkár*, a Hegedűs Gyula utcai, *Gervai László*, a Hunyadi téri, *Gábor György*, a Páva utcai zsinagóga elnöke. Ott volt *Berman Dávid*, a szolnoki, *Feldmájer Sándor*, a nagykőrösi, *Grósz Andor*, a kecskeméti, *Raab András*, a kiskunhalasi

Egy értékes bélyeg

hitközség vezetője, kiletagok, és perze még sokan mások.

Mivel az ünnepen nemcsak zsidók, hanem más vallásúak, köztük a katolikus egyház helyi papjai is részt vettek, így az apa köszöntője után professzor *Schöner Alfréd* ismertette pár szóban a szertartás jelentőségét és bibliai gyökereit.

A brit milát a Tikva mozgalom Magyarországon tartózkodó mohélja, *Adler úr* végezte.

Az előkészületek után a zsinagóga-hoz tartozó rabbiszobában *Feldmájer Péter*, a Mazsihisz elnöke, *Róna Dávid* kvaterja vette át az izguló édesanyjától a csecsemőt, és hozta be a zsinagógába, felmutatta a nagy-

számú közönségnek, akik elismeréssel nézték a csodaszép gyermeket, majd átadta az Élijáhu székében ülő *Beck Miklósnak*. Az áldások elmondása után a kisfiút a szándoknak felkért *Galambos György* tartotta, aki *Róna* rabbi anyai nagybátyja.

A hagyományos, ámde fájdalmas rituális műtét elvégzését a közösség újdonsült tagja nem túl nagy méltatlankodással fogadta. A mohél és asz-szisztense precíz kötözése után a kisded visszakerülhetett édesanyja kebelére és megnyugodhatott.

Az ezt követő mincha imát *Zucker Immanuel* recitálta.

Ezután az ifjú pár a hitközség dísztermében bőséges kiduson látta vendégül a jelenlévőket, amelyet a Carmel étterem kiváló szakácsai készítettek.

Az egyik vendég egypéldányos alkalmi bélyeget készített az újszülött tiszteletére, amelyet átadott a szülőknek.

(Piłichowski festménye)

Körzeti kitekintő

Szeged

Felszentelésének 80. évfordulóját ünnepelte a szegedi Dóm. Az 1879-es árvíz utáni templomot, a körülötte lévő Hittudományi Főiskolát és a Szegedi Tudományegyetem elméleti intézeteit, a Nemzeti Pantheont – ahol Löw Immanuel mellszobra is fellelhető – építésében számtalan európai ország segítette. Az ünnepségen jelen volt Schmitt Pál köztársasági elnök, Réthelyi Miklós nemzeti erőforrás-miniszter, Szabó Gábor, az egyetem rektora, Botka László, Szeged polgármestere. Eljöttek szlovák, lengyel, svájci, vatikáni vendégek, a testvéregyházak képviselőitében a nagyvárosi, nagyszombati, nagybecskereki, szabadkai, temesvári püspök, a szegedi evangélikus, református, görögkeleti egyházak vezető lelkészei. Részt vett az eseményen Lednitzky András, a hitközség elnöke is, akinek vallását az „idősebb testvér” nevesítéssel köszöntötte Kiss-Rigó László szeged–csanádi

megyés püspök a szentmisén, illetve a Dóm téri műsoron jelen lévő több mint tízezer néző előtt. A hangsúlyozott köszöntés példája az egyházak közötti jó együttműködésnek a városban.

A hitközség vendége volt az aradi zsidó közösség művészegyüttese Ionel Schlesinger elnök kíséretében. A két közösség között az elmúlt években szoros kapcsolat alakult ki, amely együttesek cseréjében, programok egyeztetésében csúcsosodik ki.

A hat szegedi őszi zsidó kulturális fesztiválból három alkalommal szerveztük meg Macskássy Izolda festőművész tárlatát az Új Zsinagóga Mártír Emléktermében. A Marosvásárhelyen született, képzőművészeti tanulmányait Erdélyben, Ausztriában, Bulgáriában, Lengyelországban végzett művész 1961 óta él Magyarországon, itt diplomázott. Selyemre

festett alkotásai és selyemkollázs képei mind Magyarországon, mind külföldön népszerűek. Kezdetlől szorosan kötődik közösségünkhöz, szponzoroként, támogatóként. Jelen kiállítása erdélyi és hazai zsidó motívumokat mutat be, és teljes képanyaga látható lesz a XV. izraeli vacsoráson is, ahol a tombola fődját adományozza. Művei megvásárolhatóak, a bevétel pedig az Alapítvány a Szegedi Zsinagógaért rekonstrukciós munkáját szolgálja. A kiállítás megnyitójára közel 120-an voltak kíváncsiak, részt vett az eseményen Tóth Károly önkormányzati képviselő (MSZP), Király László, Deszk köz-ség polgármestere (MSZP) és sokan mások a művész tiszteletjéül.

Fellegi Ádám Liszt-díjas zongoraművész beszélgetős koncertjével fejeződött be a Szegedi Őszi Zsidó Kulturális Fesztivál hangversenyprogramja. Schubert A-dúr szonátája mellett felcsendült a C-dúr (Wandrer) fantázia a több mint 200 fős közönség nagy örömeire, megmelengetve a jéghideg zsinagóga hangulatát. Befejezőként Liszt h-moll szonátája is nagy tapsot váltott ki a zeneértők körében.

L.A.

Dózsa

Régen, nagyon régen voltam utoljára a Dózsa-ban. Akkor valamikor, azokban az időkben, amikor Szalai György (z.l.) vette át a körzet világi vezetői tisztségét, és amikor a meglévő néhány idős emberrel megpróbálta a csodát, hogy egy úgynevezett előregedett körzetet újra aktivizál, s megtölti a padsorokat fiatalokkal is. Emlékszem, rabbi nem funkcionált, Kerekes Béla főkantór énekelt, és Breuer Péter mondott drását.

Péntek este a szombatot a Dózsa György úti templomkörzetben fogadtam. Pontosan a hatórai kezdésre értem oda, tudtam, ők nem zömában imádkoznak. Elképedtem, amikor le szerettem volna ülni, és nem volt hová! A padsorokat, valamint a pólólág bevitt még feleannyi széket már előttem elfoglalták a hívek!

Fiatalok, harmincas éveiket taposó férfiak, feleségeik és 1–3 éves csupafürt hajú szőke-barna kisgyerekek, középkorúak és idősek, és olyan egészségi állapotban van, hogy elegt tud tenni a „belső hangnak”, a biológiai óra szombat bejövételét jelző parancsának.

Fura és mindenképp változtatásra készítő volt kicsit „gyüttmentnek” lenni, annyira békés, összeszokott, harmonikus, családias társaság fogadott.

A körzet rabbija, Darvas István (valamint munkatársai: a főkantór és Vadász Gábor elnök) érdeme, hogy az eltelt hónapok során az istentiszteletek látogatottsága megötszörözött, vasárnaponként „háromkörzetes” közös tanulás zajlik, és még sok egyéb, a hitélet tekintetében jobbító szándékú, máris látványos javulás érezhető.

Ezen a napon egyébként vendég is érkezett Jancsó Miklós filmrendező személyében, aki a kidus során kötetlenül, pohárral a kezében beszélt saját hitéről, a hitetlenségről, a mózesi örökségről és annak az egész emberiségre gyakorolt hatásáról.

Jó volt kicsit ott lenni, közösen kalácsot enni, énekelni. Bevallom, megfordult a fejemben, hogy egyszer-egyszer részt vegyek a vasárnapi tanulásokon, vagy bármikor elvegyüljek a fiatalok között.

G.J.

„S íme, virágzik a mandulafácscska merészen a télben...”
(Janus Pannonius: Egy dunántúli mandulafáról, Weöres Sándor fordítása)

Pécsi Zsidó Napok a mandulafák árnyékában

Pécs Európa Kulturális Fővárosa ebben az évben. Látván a csipős idő ellenére a város tereit, sétálóutcáit megtöltő turistákat, számtalan magyar csoportot, sokan felfogták ennek a jelentőségét, és kihasználják az egyedülálló programkínálatot. A kultúrák találkozására volt a fő gondolata Pécs nyertes pályázatának. Ebbe illeszkedett bele a Pécsi Zsidó Napok programja, amelyet a Pécs EKF2010 Menedzsmétközpont felkérésére szervezett meg a Magyar Zsidó Kulturális Egyesület számos zsidó és nem zsidó szervezettel együttműködve.

Kevés olyan városa van az országnak, ahol a kultúrák találkozásának gondolata, emlékei ilyen nyilvánvalóan és látványosan vannak jelen. Ebbe a sorba a helyi zsidóság története, hagyományai és jelene természetes módon illeszkedik. Nem volt nehéz megtalálni azokat a személyeket, történeteket, alkotásokat és emlékeket, amelyek nyilvánvalóvá teszik, hogy a zsidóság milyen jelentős mértékben gazdagította a kulturális életet. A programsorozat azt is nyilvánvalóvá tette, hogy az itt élő hittestvérek és a város vezetése folytatni kívánja ezt a hagyományt.

Mi mással is kezdődhetett volna az ismerkedés, mint a városnéző sétával. Nem leltároztuk, ki pécsi, ki érkezett Budapestről, csak csodálkoztunk, hogy száznál többen gyűltek össze a verőfényes péntek délután a Széchenyi téren, hogy a Zsolnay-emlékek nyomába eredjenek.

Nem volt ez másképpen a csepergős, szeles szombati napon sem, amikor a város zsidó emlékeinek, majd a Bauhaus pécsi mestereinek nyomán jártak be az utcákat.

A Pécsi Zsidó Napok „hivatalos”, ünnepélyes megnyitójára a pénteki istentiszteleten került sor, amelyet Oláh János, az ORZSE professzora és Szilágyi Gábor kantór közreműködése tett emelkedettebbé. Hoppál Péter, az önkormányzat kulturális bizottságának frissen megválasztott elnöke megnyitó szavaiban szinte szabadkozva ígerte meg, hogy a jövőben mindent megtesznek a Dunántúl legnagyobb zsinagógájának helyreállítása, az elhurcolt zsidóság emlékének méltó megőrzése érdekében. A templomot szinte teljesen megtöltött hívek, vendégek és érdeklődők különleges orgonakoncertnek is részesei lehettek. Hajdók Judit orgonatornész és orgonatornész tartott rövid ismertést a pécsi Angster Józsefről, Magyarország leghíresebb orgonakészítőjéről. A városi tanácstól kapott iparengedély birtokában 1869-ben a pécsi izraelita hitközségtől kapta az első megbízást a ma is fenségesen szóló orgona elkészítésére. Az Angster cég – mint megtudtuk – 80 éves fennállása alatt 1300 orgonát épített vagy épített újjá a Kárpát-medencében. A száraznak korántsem mondható előadást a barokktól a 20. századig ívelő orgonaművészet egészítették ki.

Nem célunk, hogy a három nap minden eseményéről részletesen beszámoljunk. A benyomások sokkal többet árulnak el. Az egyik tapasztalat, hogy Pécs méltán lett Európa Kulturális Fővárosa, mert minden művészeti ágban nagyon régi hagyományokhoz tud visszanyúlni, ezt a zsidó kultúráról is elmondhatjuk. A város lakói, vendégei rendkívüli módon elkényeztetettek ebben az évben. Az említett hétvégén színházi bemutató, versmondó fesztivál, horvát–magyar dzsesszfórum, Friez-koncert és ki tudja még hány program jelentett konkurenciát, vagy mégsem? A Pécsi Zsidó Napok minden rendezvénye telt házak előtt zajlott, ami még a helyi szervezőket is meglepte. Harmadikként a közönség kitaratását kellett megtapasztalunk. „A bennünk élő dal-lamok világa” világzenei koncertjén a Los Biblicos és a Cabaret Medrano együttesek két külön világot idéző koncertje már majdnem a következő napba küszökölt át. Gerendás Péter „Családrégény” című lemezének bemutatója a fiatalok népszerű szórakozóhelyén minden más zenénél versenyképesebbnek bizonyult.

Az emlékezet legfontosabb őrzője, a hagyományok továbbvivője a család. Az új lemez dallamaiból, szövegeiből egy család története bontakozik ki. Szerpelnek benne a nagyszülők, a szülők, a szerelmek, sőt a gyermekek is kronológiai sorrendben, nagyság szerint, mint az orgonasípok. A dalok szövegeit Sz. Koncz István pécsi költő jegyzi. Élvezhettünk egy másik „családrégényt” is, prózában, Schweitzer Gábortól, aki saját gyermekkorán keresztül adott képet a 20. század második felének helyi zsidóságáról. Saját személyes történeti, tört sorokba szedett „családrégénye” szövi át Szántó T. Gábor „A szabadulás íze” című, Pécsen bemutatott verseskötetét is. A felolvasóesten sajátos ellenpontozást jelentett Horváth Viktor fiatal pécsi írónak az iszlám világába helyezett történelmi regénye.

Valóban a kultúrák találkozási helye volt a város ezen a verőfényes hétvégén.

Kirschner Péter

Márta néni elment...

1990-ben fiatalos lendülettel, a Mazsihisz könyvelőjeként szerzett ismeretek birtokában kezdte meg gazdaságvezetői munkáját az Amerikai Alapítványi Iskolában. Az igazgatók változhat, de ő biztos pontként maradt. Optimizmus és lelkesedés jellemezték munkáját, melyet a színvonalas oktatási feltételek biztosításáért, a diákok és a kollégák ellátásáért végzett. Szeretettel gondolok a vele töltött évekre, a kezdetekre, amikor indultunk, és berendeztük a tantermet, feltöltöttük a szertárakat, megszerveztük az ügyvitelt. Hét évünk volt, amikor együtt kormányoztuk – nem mindig sima vizeken – az iskola hajóját: megindult az óvoda, önálló konyhát kellett kialakítani. Márta néni a megnövekedett feladatokat szeretettel, mély felelősségtudattal, határozottsággal, következetességgel végezte.

Eros lélek volt. Többször győze-

delmeskedett súlyos betegségek fellett, mert meg akart gyógyulni. Túlélte 14 évesen a haláltábor borzalma- it. Két fia mellett mindig helytállt a munkahelyein. Alig másfél éve tette le a tollat. Szervezete azonban most már nem tudott tovább viaskodni az elhatalmasodó betegséggel, Márta néni elment. Ő mondta egyszer: a betegséget a Teremtő nem érdem szerint osztja.

Munkáját 2001-ben főmunkatársi kinevezéssel ismertük el. 2004-ben a Mazsihisz, a fenntartó MAOIH és igazgatója javaslatára az oktatási minisztériumtól megkapta a Magyar Köztársasági Érdemrend ezüst fokozatát.

Üres az asztala, a székét még nem foglalta el senki. Hammermann Gézáé, Márta néni emlékét az iskola összes dolgozója és a diákok is megőrzik.

Róna Artúrné

Tervezzük együtt a Goldmark Terem kiállítását

Október utolsó hétvégéjén tartották Budapesten a 2010. évi Limmud (www.limmud.hu) konferenciát a Római-parton. A zsidó tanulásról, a párbeszédéről, a látóköri szélesítéséről, az irányzatok találkozásáról szóló, gyermekműsorokkal és kísérőrendezvényekkel fűszerezett színes eseménysorozat elődjével, a 2006-ban indított Kesettel együtt már 5 éves múltra tekint vissza.

Idén új elem volt Toronyi Zsuzsanna levéltáros, muzeológus programja, amely két új készülő kiállítás előkészítésébe szeretne volna aktívan bevonni a résztvevőket.

Az egyik téma a Judaica Europeana projekt keretében Európa tíz országára kiterjedő virtuális kiállítás volt, melynek témája a Zsidó nő.

A másik kiállítás is modern elemeket tartalmaz majd, de ez nemcsak az interneten, hanem fizikailag is megvalósul. A Budapesti Zsidó Hitközség 2010 tavaszán közel 300 millió forint támogatást nyert el a Goldmark Terem és a kapcsolódó helyiségek turisztikai fejlesztése című projektre a Közép-magyarországi Regionális Operatív Programból. Az épület felújítása szeptember elején megkezdődött, jelenleg az ütemtervnek megfelelően halad. A Wesselényi utca 7. homlokzata még a tél be-

PT

KLUBPORTÁL

Horizont Klub

A Wesselényi utcai Amerikai Alapítvány Iskola tanulói célul tűzték ki, hogy felpezsdítik az intézmény életét, ennek érdekében életre hívták a Horizont Klubot. Májris egy nagyszerű rendezvényt szerveznek, amelynek teljes bevételét az iskola népszerűsítésére szeretnék fordítani. 2010. november 28-án, 14 órakor mindenkit szeretettel várunk az Izraeli Kulturális Intézetbe (Budapest VI., Paulay Ede utca 1.), egy kellemes délutáni beszélgetésre.

A témaválasztás igen jól sikerült, Fröhlich Róbert, a Dohány utcai zsinagóga főrabbi, Zeév Paskesz, a Magyarországi Autonóm Ortodox Izraelita Hitközség főtiktára és Székelyi József színművész fog kötetlenül véleményt cserélni a neológ, az ortodox és a vallásukat nem gyakorló zsidók együttéléséről. Ütköztetik a mindennapi élettel és a vallással kapcsolatos nézőpontjaikat. Az esemény azért is ígérkezik különösen izgalmasnak, mert mindhárman jól ismerik egymást, mindannyian bizonyították saját közösségükben – viszont egyikük sem kívánja meggyőzni a maga igazáról a többieket.

Vitára számíthatunk, de korántsem vitakozásra. A beszélgetés természetesen nem feltétlenül háromjuk közötti, a kedves vendégek is felvethetnek kérdéseket.

A belépőjegyek ára felnőtteknek 1200 Ft, diákoknak 600 Ft. Megvásárolhatók az iskolában, a BZSH Dohány utcai templomkörzetében és az Izraeli Kulturális Intézetben. A www.dohany-zsinagoga.hu oldalon a kapcsolat menüpontban e-mailen is lehet rendelni, ezeket a helyszínen kell majd kifizetni.

Tisztelgés a magyar nyelv és kultúra előtt Debrecenben

Triplázott, és eseményben gazdag hónapot kínált városlakóknak, határon túliaknak a Debreceni Zsidó Hitközség. Előző lapszámunk egy tudományos tanácskozásról adott hírt, most a tizenkettedik alkalommal megrendezett Dr. Kardos Albert Nemzetközi Vers- és Prózamondó Verseny vonzotta az érdeklődőket. E két esemény között még egy kiállítás is megnyílt: a díszterem falait Miriam Neiger-Fleischmann izraeli festőművész képeivel ékítették.

Gyermekzsivajtól volt hangos az épület a megnyitót megelőző órában. Több éve erre az alkalomra odautazók ismerősként köszöntötték egymást, debütálóik érdeklődtek rutinosabb társaiktól.

A széles korosztályi spektrum 9–80 évesig (gyermek kategóriától a szépkorúakig) terjedt, legnagyobb létszámban a budapesti Scheiber Sándor-iskola képviseltette magát, de eljöttek az ország több településéről és számos határon túli országból is.

A másfél napos rendezvény moderátora Dickmann Sándor volt, ő köszöntötte a versenyzőket, majd Horovitz Tamás hitközségi elnök kívánt sikeres szereplést a fellépőknek és igazságos döntést a zsűrinek,

melynek tagjai Csukás Judit vallástörténész, Fohn Veronika magyartanár, Heller Zsolt etnográfus-esztéta, Muzsnay Árpád, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület alelnöke és Feuermann László tanár (elnök) voltak. Ő, szót kapva, elmondta, hogy a jövő évben ez az immár hagyományos esemény „bár micva” lesz, tehát különleges korbá lép.

Kezetét vette a forgatókönyv szerinti elődöntő, mint a továbbiakban is, ajánlott és szabadon választott versekkel-prózákkal. A délelőtti során a felnőtt és a szépkorú kategória 15 versenyzőjére kerülhetett sor, ebéd után pedig a gyermek és ifjúsági korcsoport 24 szereplője lépett színpadra. A leggyakrabban választott szerzők között volt Radnóti, Miklós, Kányádi Sándor, Karinthy és Varró Dániel.

A zsűri összeült és mérlegelte, hogy a hétfői döntőre, majd a gálára kik találtak a legalkalmasabbaknak.

A verseny első napjának végén elfogyasztott svédasztalos vacsorát egy műfajában (kántor-jiddis) valóban egyedülálló program követte: Nógrádi Gergely kántor és Fellegi Balázs (opera- és klezmerénekes) koncertjére került sor. Előadásukat zongorán Neumark Zoltán kísérte.

A két művész ebben a felállásban

„A vers az, amit mondani kell”
(Kányádi Sándor)

itt debütált, bár korábban, a kilencvenes években, a debreceni Csokonai Színház pódiumán, operaénekeként már dolgoztak együtt. A rádásokkal együtt több mint egyórás előadásuk során elhangzott mintegy húsz számból nehéz lenne kiragadni, melyik volt a legütősebb, a legszebb. Fellegi mesészp Kádisa vagy Nógrádi felejthetetlen Ávinu sebasámíjijma, esetleg valamelyik duójuk? Talán Meisels Csiribiri bomja vagy a Tumbalalajka? Elképesztőt nyújtottak, ez biztos!

Másnap a döntőbe jutott versenyzők álltak színpadra, négy kategóriában huszonhároman. Közülük választotta ki a zsűri a gálaműsorban szereplő huszonegyet, a különféle helyezések, díjak majdani birtokosait.

Nos, a verseny ítéseinek döntése értelmében a gyermek kategória első díjasa és 15 000 forint boldog tulajdonosa Antal László, a debreceni Huszár Gál-iskola diákja.

Második helyezett és az ezzel járó 10 000 forint nyertese Blatniczky Dóra (Szatmárnémeti), harmadik lett és 5000 forintot kapott Kispap Áron Miklós, a Scheiber Sándor-iskola kis tanulója.

Az ifjúsági kategória nyertesei: első lett Márkus Luca debreceni gimnazista és a 15 000 forintnak is örülhetett, másodikként Fazekas Kitti nevet olvasták fel, aki a magyarkanizsai Zentai-gimnázium diákja, ő tízezer forintot vehetett át, míg harmadik helyezettként 5000 forintot a scheiberes Fodor Alissa kapott.

E kategórián belül külön könyvjutalomban részesülhetett Bak Orsolya (Abaújszina), Katona Gábor (Magyarkanizsa) és Rác Imola (Scheiber Sándor-iskola).

A felnőtt kategória helyezettei: 20 ezer forintot kapott az első, Ólveczky András, a révkomáromi Selye János Gimnázium diákja, másodikként ketten is 15-15 000 forintban részesülhetek: Demeter Katalin (Rimaszombat) és Geszti Tímea (Szatmárnémeti), a harmadik helyezett debreceni Farkas József pedig 10 000 forintot vehetett át.

Szépkorú kategóriában első helyezettként Bóza Sándornénak tapsolhattak a résztvevők, aki 20 000 forint jutalomban részesült, másodikként a nagybányai Asztalos Gábor végzett és kapott 15 000 forintot. Harmadik, 10 000 forintos díjjal, a nagyváradi Hajbók Klára lett.

A zsűri különdíjjal Czernák Ferenc Lajost jutalmazta, míg a közönségszavát a scheiberes Keszler Ábel nyerte el.

Minden versenyző valamennyi kategóriában emléklapot és könyvet is kapott.

A díjakat a hitközség elnöke, Horovitz Tamás adta át a boldog versenyzőknek-nyertéseknek.

Természetesen sor került az ilyenkor szokásos összegzésre, értékelésre a zsűri és a hitközségi elnök részéről, de hozzászólt Muzsnay Árpád is.

Elhangzott, ami tény: igény jócskán van az ilyen és ehhez hasonló megmérettetésekre, a tisztelgésre a magyar nyelv és kultúra előtt. Szó esett a versválasztásról, a felkészítő tanárok szerepéről és lehetőségeiről. Ami legalább ilyen fontos: a résztvevők, s főként az általános és középiskolások érdeme, hogy rohanó-kapkodó világunkban fontosnak érzik az olvasást, a költészetet. Teszik ezt annak ellenére, hogy a világhálón gyakorlatilag bármilyen információhoz hozzáférhetnek. Értékelik és igénylik az írott és kézbe-kézzel fogható. Hála nekik ezért és tisztelet.

Illesse köszönet a rendezvény valamennyi szervezőjét, a programban fellépőket és a vendégekről gondoskodókat egyaránt.

GIORA SHARON FŐKÁNTOR

Emlékezetes esték a Goldmark Teremben

A Goldmark Terem renoválásáról olvasva akarva-akaratlanul feltolulnak bennem személyes emlékeim ezzel a patinás hellyel kapcsolatban. Mivel a háború után születtem, nem voltam személyes tanúja az OMIKE művészcsoport előadásainak, azokról csupán leírásokból olvastam, elbeszélésekből hallottam. Tudom, hogy az előadó-művészet nagynevű reprezentánsai léptek fel ezeken az eseményeken. Azok a művészek, akiket az akkori törvény leparancsolt a színpadról. Mellettük itt kaptak helyet azok az írók és képzőművészek, akiknek műveit elégették, megsemmisítették.

A színpadon a színeszet és a zeneművészet nagyjai szerepeltek. A drámától a kabaréig, az operától és a szimfonikus zenétől a sanzonig minden műfaj képviselve volt. Amikor az 1950-es évek végén magam is személyes kapcsolatba kerültem a Goldmark Teremmel, elfogódottsággal és felemelő érzéssel léptem azokra a deszkákra, melyen a nagyok, néha a legnagyobbak álltak. Ott lépett fel többek között Beregi Oszkár, Gózon Gyula és Rátkai Márton. Képzeltbeli kávéházuk kisasztalánál ott vitázott Hacsek és Sajó, azaz Herceg Jenő és Komlósi Vilmos. Ott varázsolt mosolyt az arcokra frásaival és konferánzáival Kellér Dezső, ott nevetteget Salamon Béla és Boros Géza. Ott játszott, e falak között a legendás Lakner bácsi gyerekszínháza, köztük kedves barátom, Rónai András, a későbbi kiváló izraeli színész. (És Bondy István – az Új Élet olvasószerkesztőjének elpusztított rokona.)

Értékes zenei események zajlottak le a terem falai között. Olyan operaénekesek, mint Székely Mihály, Ernster Dezső, Farkas Sándor, Ney Dávid, olyan karmesterek, mint Komor Vilmos fémjelezték az operai és koncertműsort. Ez a névsor közel sem teljes, nem is törekszem erre, hiszen mint írtam, csupán elbeszélésekből vettem értesüléseimet. A nálam idősebbek sok névvel tudnák kiegészíteni ezt a sort, az utánam jövőök pedig újabb neveket tehetnek a fel-soroláshoz.

Az ötvenes évek végétől személyesen is tanúja, gyakran részese lehettem a Goldmark Teremben folyó művészi és társadalmi eseményeknek. Alig több mint egy évtized telt el a gyászos korszak, a zsidókat sújtó tragédia óta. A terem falai még visszhangozták a nagy elődök hangját, visszhangozták a jajkiáltásokat is, azokét, akik nem tértek vissza, és azoknak a sóhajait, akik szerettek iratni. A mosoly derűje és a könnyű áradata keveredett, és adta meg a hely jelentőségét. Emlékeztetett, hogy ebben a teremben az emberiség történetének egyik legsötétebb korszakában a kultúra fénye áradt. A hazájukból, népükből, magyarságukból kitagadott művészek magyar nyelven, magyar lélekkel szolgálták a művészetet.

Ünnepségek és más, vallási és világi jellegű kulturális összejövetelek, műsorok barátságos, kellemes helyszíne a Goldmark Terem, a Hitközség Síp utcai székházának második emeletén. Minden évben itt tartotta chanukkai és pürimi bálját a Zsidó Gimnázium. A jókedvű diákoktól zsúfolt terem gondtalan nevetéstől visszhangzott. Itt voltak már akkoriban is a Dohány utcai körzet hagyományos szédereit, Zoldán bácsi talmud-tóra növendékeinek ünnepi műsorai.

A Goldmark Teremben tartotta hangversenyeit a Loránd Márton főkantort által alapított és vezetett Lewandowsky Kórus. Énekelt abban számos kántor és az Új Élet mostani főszerkesztője, a múlt énekes nemzedékének sok tagja. Egyik karmestere volt Somló Andor, Dohány-templom sok évtizede működő karnagya, énekelt ott Gödry Kató, Darvas Ibolya, Kelenné Veres Gabriella, Pásztor László, a későbbi göteborgi, majd berlini kántor.

Számtalan esetben vettem részt szereplőként vagy nézőként a kulturális eseményeken. Az akkori Budapest nagyjait láttam-hallottam ezen a színpadon. Zsidó és nem zsidó művészek hosszú sora tette emlékeztetéssé ezeket a műsorokat.

Az egyik leggyakrabban látott közreműködő volt a kor kitűnő táncdalénekesnője, Lukácsi Margit. Népszerű dalokat és kedves paródiákat adott elő. Kellemes egyénisége, remek színpadi megjelenése, szökevénye mindig szívesen látott vendégé tette.

Harsogó nevetés és gyakran nosztalgia kísérte a remek komikus Erdődi Kálmán minden fellépését. Vidám monológokkal és népszerű kuplékkal szerepelt. Emlékezetemben ma is él a Szép Ernő versére komponált, egy idős ezredesről szóló Raport című kuplé: „Köszönöm, uraim, igazán köszönöm, igazán nagy öröm ez az együttműködés...”

Szintén a vidámság, a nevetés jegyében köszöntötte a közönség Kibédi Ervint. Tőle minden műsorban kérték, követelték a híres Kellér-kuplét: „Én nem hiszem, hogy normális vagyok...” Ezt a számot annak idején Boros Géza tette híressé. Kellér neki írta műsorral műsorra az aktuális strofákat. Kibédi elődjétől eltérő stílusban, de könnyekig kacagtatóan adta elő a számot.

Mindig szívesen látott vendég volt a nagyszerű operaénekesnő, Neményi Lili is. Ő volt az, aki a Pillangókisasszony nagyáriáját ugyanolyan csodálatosan tudta előadni, mint a múlt és a jelen népszerű sanzonjait. Szívet-lelket melengető hangja, nagyszerű stílusérzéke, eleganciája ma is iskolapélda lehet az előadó-művészek számára.

Fellépett és mindig frenetikus sikert aratott a kis Kabos. Kort és időt kiálló humora soha nem tévesztette hatását. Szinte minden előadott számában volt valami zsidó, amivel újra és újra kihangsúlyozta hovatartozását. Kabos a mauthauseni táborbeli emlékeit is úgy tudta feleleveníteni, hogy a keserű, tragikus történetek a humor köntösébe burkolva gyógyítóan hatottak a hasonlókat átélthetésekre.

Gyakran erősítette a zenei programot Goitein Emil hegedűművész, az Operaház zenekari művésze.

Fellépett a Goldmark Terem színpadán (vele egy műsorban is szerepeltem) a még zenegimnazista Presser Gábor is. Gyerekként együtt adtunk ott elő legjobb barátommal, Kelen Péterrel, a nemzetközi híru tenoristával.

Kiváló énekesek sora gyönyörködte a hallgatóságot minden egyes előadásban: a felejthetetlen, fenomenális hangú Kelen Tibor, a csilingelő szoporan, Erdész Zsuzsa, a két kitűnő bariton, Radnai György és Palócz László, valamint az operaszínpad és a privát élet örök tréfamestere, Kishegyi Árpád... és még sokan, sokan mások. Személyesen már nem láttam, de tudom, hogy fellépett e falak között Kern András és Hofi Géza is. Egy keményen kritikus bemondása után, a kitörő nevetést és tapsot hallva, Hofi megjegyezte: „na, ide én máskor is eljövök, mert itt értenek...”

Renoválják, átépítik, korszerűsítik tehát a Goldmark Termet.

Remélem, a változtatások ellenére is megmarad az a bensőséges, meleg hangulat, mely annyira sajátos tulajdonsága volt. Egy bizonyos: az elődök, az itt fellepő nagyok áldott emléke örökké élni fog e falak között. Művésztük, odaadásuk, hűségük tovább hirdeti a művészet, azon belül a zsidó művészet szépségét és dicsőségét. A jelen és a jövő művészei pedig továbbviszik az elődök által magasra emelt fátylát.

ZSIDÓ VILÁGHÍRADÓ

Izrael

A Jád Vasem Intézet Nemzetközi Tanulmányi Központja első ízben fogadott kínai nyelvtanulmányról érkezett pedagógusokat, akik Kínában, Hongkongban és Makaón a holokauszt oktatásával foglalkoznak. A mintegy húszfős csoport két hetet töltött Izraelben, ahol az antiszemitizmussal, a végső megoldás kérdésével, a holokauszt egységével és más hasonló témákkal foglalkozó szemináriumokon vettek részt. A vendégek látogatást tettek több városban, és beszélgetést folytattak számos holokauszt túlélővel is.

Franciaország

Serge Klarsfeld, a 75 éves francia nácivadász a közelmúltban talált dokumentumokkal bizonyította, hogy Philippe Pétain marsall, a kollaboráns Vichy-rendszer elnöke, személyesen döntött a zsidóellenes törvények szigorításáról. Klarsfeld szerint „mostanáig nem tudtuk, hogy Pétain javaslatára lettek keményebbek az 1940 októberében kihirdetett intézkedések”. Az eredeti előterjesztés mentesítette volna a diszkriminációs rendeletek alól azokat a leszármazottait, akik 1860 előtt szereztek francia állampolgárságot. Franciaországból mintegy 80 000 zsidót deportáltak a haláltáborokba, ahonnan csak néhány ezren tértek vissza. A nácikat kiszolgáló Philippe Pétaint 89 éves korában, 1945-ben egy francia bíróság halálra ítélte, amit De Gaulle elnök életfogytiglani börtönre változtatott. Serge Klarsfeld kutatásai nyomán bíróság elé került Klaus Barbie, a „lyoni mészáros”, a zsidók deportálását irányító René Bousquet, a párizsi rendőrség egykori főnöke, a kollaboráns Maurice Papon és mások.

Európa

A „Tolerancia és Megbékélés Európai Tanácsa” (ECTR) a Tolerancia Európai Érmével tüntette ki János Károly spanyol királyt, melyet a szervezet két társelnöke, Aleksander Kwasiński volt lengyel államfő és Moshe Kantor, az Európai Zsidó Kongresszus elnöke nyújtott át a madridi királyi palotában. Kwasiński méltatta János Károly szerepét, aki „a diktatúrától a demokráciába vezette országát, és egy nehéz időszakban megteremtette a nemzet egységét”. Kijelentette, hogy „a kitüntetésre akkor került sor, amikor az egyre csökkenő toleranciával szemben növekszik a rasszizmus és az idegengyűlölet”. Kantor szerint az ECTR víziójában olyan európai átlagpolgár jelenik meg, aki „nem szemlélője az intoleranciának, hanem felemeli szavát a diszkrimináció és az antiszemitizmus ellen”. „Erős és határozott európai vezetésre van szükségünk, amely határozottan kiáll a gyűlölet és a szélsőséges eszmék hirdetőivel szemben.” A tanács javasolta az Európai Tolerancia Nap intézményesítését, ami erősítené az etnikai, vallási és kulturális diszkrimináció elleni összefogást. Az ECTR civil szervezet, amelynek volt államfők, Nobel-díjasok és számos nemzetközileg elismert személy a tagja.

Románia

A holokauszt romániai emléknappja alkalmából Teodor Baconski külügyminiszter kijelentette, hogy „valljuk a reánk eső felelősséget”. A miniszter közölte, hogy „tisztességes kárpótlást kívánunk nyújtani azoknak, akik a diszkrimináció, antiszemitizmus és rasszista politikától szenvedtek”. A politikus szerint „erkölcsei felelősségünk, hogy az oktatásban fokozott szerepet kapjon a történelem, a tradíciók és a különböző etnikai csoportok kulturális örökségének a megismerése”. „Tiszteletben kell tartanunk mások identitását a harmonikus és a kölcsönösen előnyös együttélés érdekében.” A hat év óta rendszeresen megtartott emléknappal 1941. október 9-ét idézi, amikor megkezdődött a besszarábiai és bukovinai zsidóknak a Dnyeszteren-túli területre deportálása.

kovács

gáljuli

Rabbi Löw-emlékhelyek Prágában

Városházák

Mindenekelőtt négy prágai városházát ismerjünk meg: az Óvárosi Városházát, az Újvárosi Városházát, a Zsidó Városházát és az Új Városházát. A városházák különböző korzakokból maradtak fent. Sajátos stílusjegyeik alapján is sok érdeklődőt vonzanak.

A prágai új városháza bizonyos szempontból elüt Kelet- és Közép-Európa, valamint a cseh főváros többi városházájától. Nem a főtéren találjuk, hanem egy parányi tér, a Mariánské namesti éke, dísz. Igaz, egy ugrásnyira az Óvárosi tértől, s igen közel a világhíres Károlyi-hídhöz. A sarkain elhelyezett szobrok a prágai múltba és legendakörbe, az újabb keletű alkotások a homlokzatok a közelmúltba és a jelenbe tekintenek. *Ladislav Saloun* (1870–1946) cseh szobrász kőbe véste a legendás Löw rabbi alakját, amely az új városháza egyik sarkán áll. Ennek pandanja a Vaslovag, a keresztény középkor szimbóluma, szintén Saloun munkája. A szoboralakok a Moldva-folyó felé néznek. Rajtuk kívül még tömegjeleket földidőző szoborcsoportok is díszítik a homlokzatot; akárcsak a Verdi-operákban a kórus, eseményeket idéznek föl, éppen ellenkező iránylatot hordoznak, mint Saloun komor munkái.

Ladislav Saloun: Rabbi Löw

Jehuda Löw ben Becálél (1525–1609) a prágai zsidó múlt és legendakör nagy alakja. A tudós rabbiról és jámborról készült szobrot a művész 1908–1911 között alkotta meg kőből. A szobor mellékalkaja, egy fiatal ruhátlan leány, Löw unokája, egy rózsát nyújt át nagyapjának. A monda szerint a halál egy rózsza alakjába suhant, hogy a kabbalistát, aki oly sokáig ki tudta vonni magát hatalma alól, végül mégis elérhesse. A rabbi lábai előtt egy kutya fekszik. A megálázott gettózsidóság szimbóluma.

A Mária tér új városházájának másik sarkán található a Vaslovag szobra. A legenda szerint a vasember kísértéként bolyong éjszakánként az óvárosban, hogy megbosszulja meggyilkolt feleségét.

Nem feledkezhetünk meg a szobrászművésznek az Óvárosi téren álló Husz János-szoborcsoportjáról sem, amelyben a bibliához visszatért prágai reformátor alakját mintázta meg.

A Régi-új zsinagóga

A bölcs rabbi neve elválaszthatatlan az egykori prágai gettótól.

Talmudtudós, foglalkozott a kabbala misztériumaival, csillagász, asztrológus, személyéhez kapcsolódik a Gólem legendája. A Klaus-zsinagóga alapítójaként is számon tartják.

A prágai zsidó hitközség székháza mellett találjuk az egykori gettó legrégebbi és legismertebb zsinagógáját, középkori nevén az Altneuschul. Komor falai, gótikus stílusa, legendaköre tiszteletet parancsol. A Régi-új zsinagóga fennállásának évszázadairól legendák, regék, mondák egész sora szól. Alapfalait az egyik monda szerint a Jeruzsálemi Szentély köveiből rakták. A templom felett maga a sechina – az Örökkévaló jelenléte – öröklik. Ezért dacolt tűzvészsel, pusztítással, vandalizmussal, pogromokkal. Kilenc lépcső vezet az előcsarnokba, amelyen keresztül belépünk a hosszú, négyszögű főhajóba. A szűk, gótikus ablakokon a napfény csak gyéren hatol be. A zsinagóga közepén két ósrégi oszlop maradt fent, a legenda szerint angyalok hozták a részeit Jeruzsálemből. A 740 éves templom Európa legősibb zsinagógája.

Sokan kíváncsiak a prágai zsidóság legnagyobb alakjának, Rabbi Jehuda Löw ben Becálélnek ülőhelyére, amelyet Dávid-csillaggal jelöltek meg. Sírja a régi zsidótemetőben zárandokhely, ahová a 12. századtól 1780-ig temetkeztek.

A Gólem, az agyagember élettelen teste sokak képzeletét megélelenti. A

Löw sírja

Löw helye a zsinagógában

zsinagóga lépcsőzetes, téglaromzatú padlására is felmáshoznak, ám hűlt helyét találnák az agyagembernek.

Szigeti János

Bár micva – zsinagóga és tóra nélkül?

– Tudósítónktól –

A bár és bár micva intézménye a modern Izraelben meglehetősen távol került az eredeti vallási tartalomtól: a jeles naptól, amikor a 13 esztendőes fiúgyermeket kihívják a tórához, és ezzel a szimbolikus akcióval a zsidó közösség teljes jogú tagjává fogadják. A zsidó államban a nem vallásos, világi családok jelentős részénél a zsinagóga és a tóra nem jelenik a nagyszabású eseménysorozatban, amely a kellőképpen agyonkényeztetett gyermekek ezen születésnapját kíséri, de a hagyományok szellemében ebben az életkorban még a vallástól elszakadtak is másként, a szokásosnál is jobban ünneplik a családok büszkeségeit, a napról napra pimaszabb kiskamaszokat.

Ebben a tekintetben teljes az egyenjogúság: a 12 éves kislányokat legalább akkora csinnadrattával illik ajnározni, mint az egy évvel idősebb kisfiúkat, bár általában egészen más-ként mulatnak ebben a korban a hölgyek és az urak. A kislányok számára újabb nagy divat az „Album” készítése. Profi fényképeszek, illetve filmek fényképgyűjteményt vagy rövid filmcsekét gyártanak, amelyben a

Bár micva „nemzeti” alapon

nap hősnője a divatos tévésorozatok hősnőit utánozva pózol. Fodrászok, sőt kozmetikusok és sminkmesterek készítik fel a családok szeme fényét az emlékfotóalbum vagy film készítésére, majd a nem ritkán több száz fős ünnepi összejövetelen történő megjelenésre. Sokan tartanak hatalmas báltermi mulatságot filmvetítéssel, előadóművészekkel és sokfogásos lakomával. Az anyagi helyzet nem feltétlenül mérvadó a bár/bár micvánál. Sokszor a szerényebb jövedelműek, az alacsonyabb iskolai végzettségűek inkább hónapokig, éveket kuporgatnak, de nem mondanak le az egetverő pompáról, úgy érzik, illik megmutatniuk a nagy család összes ága-bogának, hogy lassan felnőtté érik gyermekük. Ebbe az is belejátszhat, hogy Izraelben is évről évre későbbre tolik a házasságkötések átlagos életkora. Ki tudja, talán soha nem lehet újra ünnepleni és ünnepltetni a gyermeket, vagy azt már nem érheti meg az idős nagymama, nagypapa. A lagziszzerű eseményre nem szokás üres kézzel érkezni, legalább a menü árát illik átadni a bejáratnál egy csekken, s bizony alaposan megviselheti a családi költségvetést egy népszerű bár micva korú gyermek, akit sok-sok osztálytárs hív meg efféle megaszúrba.

Manapság ildomos valami attrakciót is felmutatni az ebéd vagy vacsora mellé. A fiúknál újabb nagy divat a dobolás, dobos zenészek adnak elő ütőhangszereken különböző számokat, gyakran a közönséget is bevonva a játékba. Van olyan kibuc, amely melléküzemágként állatkerti sétával egybekötött étkezéssel csábítja a vendégsereget, van klub, amely karaokefesztivált ígér a gyermekeknek a negyed csirke mellé, sőt, vannak szülők, akik kisebb jachtkirándulásra viszik az egész osztályt, vagy csak a lányokat/fiúkat. Gyermekemmel voltam már tokkal-vonóval kibérelt uszodában is, ahol persze a medencék mellett felújított vízi csúszdák és trampolinok, valamint játékevezető fiatalok hada szórakoztatta a kajla fürdőruhás nagydéműt és a műrózsakoszorúval megjelölt szülinapost.

Persze a bár/bár micva méltó megünneplésének kérdésében sem egységes Izrael népe. Vannak, akik egyenesen pénzkidobásnak vélik a lassan lagzikat is lepipáló lakomákat, és inkább tanulságos és mégis emlékezetes módon szeretnék a 12./13. évfordulót eltölteni, a mélyebb tartalmat is keresik a dínomdánom mellett vagy helyett. Sokan közülük egy-egy közös külföldi úttal kedveskednek gyermeküknek, pénztárcájuk és kulturális indíttatásuk szerint más-más úti céllal. Vannak, akik Amerikába mennek Disney-parkba, vannak, akik az Eurodisneybe tartanak, és vannak, akik Párizsba, Rómába vagy Londonba, múzeumokba és színházakba viszik porontyaikat. Mások egzotikusabb helyeket választanak, Budapestre, Marokkóba vagy Moszkvába utaznak, hiszen nagy divat lett a családi gyökerek keresése. A családutakba a nagyszülőkkel, nagynénikkel együtt közös rokon kirándulásokat rendeznek a nagy napra.

A vallásosoknál és a hagyománytisztelőknél természetesen ma is a zsinagóga s a tórától történő felkészülés, a tanulás játssza a központi szerepet, hiszen Izraelben tovább élnek az évezredek, évszázados szokások is. Változást jelent, hogy ma már a kislányok sem feltétlenül maradnak le erről, hisz a reformzsinagógákban a bár micvára éppen úgy készítik elő a jelentkezőket, mintha fiúk lennének. Ilyen alkalmakkor, zsinagógával vagy anélkül, gyakran az egyébként teljesen vallástalan családok is imádkozni vonulnak a Kotelhez, vagyis a Siratófalhoz. Ott egy alapítványnak köszönhetően képzett oktatók díjmentesen fogadják a neves napon érkező fiúkat, s már az interneten is be lehet jelentkezni a szolgáltatásra, amelynek keretében még asztalokról is gondoskodnak, hogy a közös ima után ki lehessen tenni a vendégek számára a közeli éttermekből megrendelt étkeket. Egyre népszerűbb a nagyon gazdag amerikai vagy európai zsidó családok körében is az izraeli út és a Siratófalnál történő ünneplés, legutóbb *Obama* elnök azóta lemondott fehér házbéli kabinettfőnökét, *Rahm Emanuel* és persze 13 éves gyermekét követhették ennek kapcsán mindenhová az izraeli tévések kamerái. Így aztán azt is lefilmezheték, ahogy a Falnál könnyeit morzsolta a nagy napon. Azóta mindenesetre kevésbé támadták és vádolták Izrael-ellenességgel a helyi sajtóban...

De nem csak a gazdagoknak jár a bár és a bár micva, arról is gondoskodnak, hogy a nagyon szegény gyermekek is ünneplhessenek. Egy alapítvány a teljesen pénztelen, hátrányos helyzetű, leggyakrabban etióp kiskamaszokat segíti meg, hogy legalább minimális vendéglátással köszönthessék szeretteiket a neves alkalommal. Így aztán Izraelben nem fordulhat elő, hogy egy zsidó gyermek számára ne legyen emlékezetes az a bizonyos 12. vagy 13. születésnap.

Shiri Zsuzsa
Jeruzsálem

Akcióban az egészség őrei...

Hazánkban legtöbben az idő- és pénzhányra fogják egészségük elhanyagolását. Ezekre a kihívásokra kínál megoldást a BELVÁROSI EGÉSZSÉG CENTRUM. Jól felkészült profi csapatával már több mint 4 éve várja ügyfeleit szolgáltatásaival, kellemes, diszkrét környezetben, családi légkörben, elérhető áron.

NÁLUNK ELSŐ AZ EMBER!

Személyre szabott alap és speciális vizsgálatok. Őszi akciónk keretén belül a hallás és éleslátás- szűrést díjmentesen veheti igénybe. A cél a megelőzés, a megbetegedések minél előbbi kiszűrése, hosszú várakozási idők nélkül.

**Törődjön többet egészségével,
vegye igénybe őszi akcióinkat!**

**Ingyenes hallásszűrés
és éleslátás vizsgálat!**

AMIBEN SEGÍTHETÜNK:

- Fül-orr-gégészet, hallásvizsgálat
- Hallókészülék ellátás
- Pszichológia, fülzúgás-terápia
- Belgyógyászat, gasztroenterológia
- Nőgyógyászat, terhesgondozás
- Vércukor és vérnyomásmérés
- Gyógyászati segédeszközök
- Ultrahang vizsgálat
- Visszér gondozás

Időpont egyeztetés:
BELVÁROSI EGÉSZSÉG CENTRUM
1132 Budapest, Visegrádi u. 15.
Tel: +36 1 236 0755

1300 kilométer zsidó gyermekek nyomában

Beszámoló a The Jewish Childs Day képviselőinek látogatásáról

A londoni *The Jewish Childs Day* alapítvány brit magánszemélyek adományából működik, elsődleges célja, hogy 0–18 éves, szükséghelyzetben levő zsidó gyermekeket támogasson. A szükséghelyzet fogalmát tágan értelmezik. A világ más-más részein különbözőek az igények. Az USA-t leszámítva, a segítség mindenhol eljut, elsősorban Izraelbe. Az alapítvány gyermekekkel foglalkozó szervezeteket, intézményeket támogat. Az elmúlt években sikeresen pályázott náluk a Budapesti Zsidó Hitközség (gyermekeket érintő szociális programjai és üdültetés témákban), a Scheiber Sándor Gimnázium és Általános Iskola, és évek óta rendszeres támogatói a révkomáromi hitközség lapjában, a Hitközségi Híradóban megjelenő gyermek és ifjúsági oldalnak is.

Daniel Burger, az alapítvány ügyvezető igazgatója év elején vetette fel a személyes látogatás lehetőségét. Asszisztensével, *Jackie Persoff*al együtt szeretnék volna megismerni Magyarországot és Szlovákia különböző méretű közösségeit, látni az ott élő gyermekek és fiatalok helyzetét. A program összeállításának nem könnyű feladata a tudósítóra hárult. Három nap nagyon soknak tűnik, ugyanakkor a számos budapesti és vidéki helyszín mindegyike nem férhetett bele a látogatásba. Partnereivel együtt a krónikás igyekezett a lehető legszélesebb képet adni az országok közösségeiről, számos találkozózt biztosítva szervezetek, zsinagógák képviselőivel.

Zsidongó és a zsinagógák

Vendégeink, akik először jártak Közép-Európában, egy keddi napon, kora délután érkeztek Budapestre. *Paszternák Tamás* rövid összefoglalót adott a szervezett programokról, eseményekről, gyermekekkel és fiatalokkal foglalkozó szervezetekről, a hitközség gyermekeket is érintő tevékenységéről. Találkoztak *Verő Bán Linda* budai rebbecenél, a népszerű Zsidongó gyermekkönyvsorozat szerzőjével, a Frankel Leó úti zsinagóga talmud-tórájának vezetőjével.

Idegenvezetéssel tekintették meg a Dohány utcai zsinagógát és az Emánuel Emlékfát, jártak a Rumbach Sebestyén utcai templomban is.

Eichmann El-Al egyenruhában

Ötven éve fogták el a tömeggyilkost

Idén van 50. évfordulója az igazság pillanatának, de tulajdonképpen inkább az izraeli titkosszolgálat bravúrájának, az Argentínában bujkáló háborús bűnös *Adolf Eichmann* elfogásának és Izraelbe szállításának. Sok könyv látott napvilágot azóta, amelyekben szó van a mesteri akcióról, még több a tárgyalásról, hiszen Eichmann börtönben írott feljegyzései, lényegében önigazolása is hozzáférhető a magyar olvasó számára, de – talán az érthető titoktartás miatt – most először nyilatkozik részletesen olyan személy, aki szolgálati feladat-ként hajtott végre a tömeggyilkos letartóztatását.

Idézzük fel *Peter Zvi Malkin* Eichmann a markomban című könyvét (2002), amely az Ex Libris kiadásában a Mensch Nemzetközi Alapítvány támogatásával jelent meg, és történelmi hitelessége mellett valóban izgalmas olvasmány.

Megismerjük egy lengyelországi zsidó család sorsát, akiknek 1934-ben a brit megszorítások ellenére sikerült az akkori Palesztinába jutniuk, ahol az épülő ország szűkös viszonyai között élnek. Kisebbségi fiuk részt vesz a függetlenségi háborúban, majd az izraeli titkosszolgálatba kerül. Sikeres ügynök, így kapja a megbízást társaival együtt a régen keresett Eichmann felderítésére és bíróság elé juttatására. Ez a része a könyvnek sajnos sok téves idézetet és adatot tartalmaz, pl. Lidicében nem zsidók laktak, a krími tatárokat nem üldözték a németek stb. Kárpótol minket viszont ezért a leírások frissessége, életszerűsége. Az élmény átsüt a sorokon, legyőzve az évtizedeket.

Könyve második felében arról ír, ami híressé tette: Eichmann kérekerítéséről. Sok ismeretlen részletet közöl az eseményről, amelynek a világ csak sikeres eredményét láthatta a médiák különböző csatornáin. Peter Zvi Malkin fogja el a hazatérő férfit („Ráugrottam, és megpróbáltam lefogni a jobb kezét”), majd ő látja el az őrizetét, napokig el sem mozdult mellőle. Furcsa emberi kapcsolat alakul ki az izraeli férfi és a fegyelmezett német „ideális fogoly” között. Eddig publikálatlan beszélgetések folynak közöttük, amelyek sokat elárulnak az emberi lélekről, annak pokoli mélységeiről. Eichmann az El-Al egyenruhájában (amely érdekes módon tetszett neki), Dávid-csillagos tányersapkával injekciótól kábult fején. Zichroni néven viszi a repülő Izraelbe. Nem találkoznak többet, csak a tárgyaláson látja.

Ez az akció, amelyet későbbi pályája során feltehetőleg még sok más követ, kitorolhatatlanul megmarad emlékezetében.

Róbert Péter

Bálint Ház

Az első nap délutánja a Bálint Házban ért véget, ahol *Taly Shaul*, a magyarországi Joint (JDC) általános igazgatója fogadta a látogatókat, beszámolt nekik a JDC gyermekeknek szóló szociális programjairól (a JAFFE program részben a Hitközség támogatásával valósul meg évek óta sikeresen) és a szarvasi táborról. *Szendy Barbara* és *Somogyi Zsófia*, a Bálint Ház munkatársai az intézményben zajló gyermek- és ifjúsági programokat ismertették, és szóltak a szintén Szarvason megrendezett családi táborról.

A látogatás második napján a vendégek vidéki közösségeket kerestek fel, a hosszú út során három városban jártak.

Debrecen

Magyarország második legnagyobb hitközségében *Kreislerné dr. Grósz Zsuzsanna* alelnök részletesen beszámolt a hitközség tevékenységéről, vallási és kulturális programjairól, a több mint 400 Debrecenben tanuló izraeli diákkal való közvetlen és aktív kapcsolatokról. Beszélte a magyar ajkú közösségek évente megrendezett találkozójáról és a sikeres Dr. Kardos Albert Versés Prózamondó Versenyéről is. A gyermekekről és fiatalokról szólva elmondta, hogy számuk nagyon kevés, de a jövőben tervezik például a rendszeres talmud-tóra oktatás újraindítását. Az alelnök asszony ezek után bemutatta a székház helyiségeit, a Kápolnási és a Pásti utcai zsinagógákat. A debreceni látogatás a hitközség konyháján elfogyasztott ízletes ebéddel zárult.

Miskolc

A Kazinczy utcai hitközségi irodában *Szlukovinyi Péter* titkár és előimádkozó fogadta a londoni vendégeket. A belülről rendkívül rossz műszaki állapotban levő, több mint 1000 férőhelyes zsinagóga megtekintése után ismertette a közösség helyzetét. Elmondása szerint folytatódik az elköltözés a városból, ami tovább nehezíti a vallási életet. A heti többszöri imádkozás jelenleg elsősorban a középkorú generáció tagjai-

Miskolc: Szlukovinyi Péter, Daniel Burger, Jackie Persoff

ra épül, a fiatalok és a gyermekek nagyon kevesen vannak.

Kassa

Kelet-Szlovákia fővárosában *dr. Pavol Sitár* ügyvéd, a hitközség elnöke köszöntötte a küldöttséget. Méselt a mintegy 250 fős közösségről, amely a második legnagyobb az országban. Elmondása szerint főleg a holokauszt túlélők alkotják az aktív tagságot. A szomorú jelenről és jövőről az is tanúskodik, hogy hamarosan születendő unokájának brit milája tízéves elnöksége alatt csak a második lesz. A jövőt a németországi modellhez hasonlóan elsősorban kárpátaljai hittestvérek településében látná, de ennek jogi feltételei jelenleg még nem adóttak.

Elmondhatjuk, hogy a közösségi vezetők jelentős részét foglalkoztatja a jövő kérdése, amely a legnagyobb kihívás is egyben mindenki számára. A harmadik nap sokkal vidámabban és pozitívabban indult az előzőnél.

Scheiber-iskola

A BZSH Scheiber Sándor Gimnázium és Általános iskolájában *Réz Gáborné* igazgató és *Kékes Mária* gazdasági vezető fogadták a vendégeket. Az iskola 2009-ben már részeseült támogatásban az alapítványtól, melyet a szociálisan rászoruló gyermekek étkeztetésére és osztálykirándulások finanszírozására használtak fel. A gazdasági vezető ismertette a gazdálkodás főbb adatait, az állami és a hitközségi támogatások arányát, a szülői hozzájárulás mértékét. Elmondta, hogy a jelenlegi, 400-at meghaladó diáklétszámmal az intézmény telt házzal működik. Külön szólt a fogyatékos gyermekek integrált neveléséről, az iskolában hét vak és két kerekese székese gyermek tanul a többiekkel együtt, és jelentős a sajátos nevelési igényű gyermekek száma is.

A vendégek ezek után megtekintették az épület hat szintjét. A Carmel kft. által üzemeltetett központi konyhában *Szántó György* főnök szendvicsekkel köszöntötte meg a látogatást.

Benjámín Óvoda

A hitközség legújabb épülete a Benjámín Óvoda Ungvár utcai otthona. Az intézmény vezetője, *Rádainé Somosi Éva* ismertette az óvoda történetét. Az engedélyezett 100 fős gyermeklétszám évek óta megtelik, sőt, már most folynak a jelentkezések a következő tanévre. Az óvoda egyik sajátossága a zsidó nevelés mellett, hogy vegyes korcsoportban foglalkoznak a 3–6 éves korú gyermekekkel. Rádainé Somosi Éva kiemelte, mennyire fontos lenne egy bölcsőde létrehozása a legkisebbek számára. A vendégek szerint, akik a

világ számos országában jártak, eddig ez a legszebb zsidó óvoda.

Síp utca

A Hitközség székházában az Izraelből éppen hazaérkezett *Zoltai Gusztáv* ügyvezető igazgatóval találkoztak a látogatók, akik összefoglalták a Magyarországon eltöltött napok tapasztalatait. Az igazgatótól elsősorban a zsidó fiatalokkal kapcsolatos jövőképeiről, általános társadalmi kérdésekről, illetve az antiszemitizmusról, az Izrael-ellenességről érdeklődtek. *Zoltai Gusztáv* megköszönte az alapítvány eddigi támogatásait, és reményét fejezte ki, hogy az együttműködés a jövőben is sikeres lesz. A nap további része Szlovákiában folytatódott.

Révkomárom

A frissen felújított Menház Zsidó Kulturális és Közösségi Központban *Pasternák Antal* elnök mondott rövid köszöntőt, majd bemutatta a zsinagógát, a Wallenstein Zoltán-termet és a Schnitzer Ármín Mikromúzeum gyűjteményét. A vendégek kérdései elsősorban a regionális hitközség általuk évek óta támogatott lapjára, a Hitközségi Híradóra irányultak. A nyomtatásban 400, elektronikusan pedig 250 példányban havonta megjelenő magyar és szlovák nyelvű ingyenes újságnak szerves részét képezi a külön gyermek- és ifjúsági oldal. A helyiek szóltak a hitközség 2011-ben induló új oktatási programjáról is, amely valamennyi generációt megcélozza majd.

Pozsony

A hitközségen elfogyasztott kóser ebéd után a Szlovákiai Fiatalok Uniójának most megválasztott vezetői, *Simona Kramerová* elnök és *Ladislav Meseznik* alelnök mutatták be szervezetüket, illetve irodájukat, amely része a Pozsonyi Zsidó Hitközség tavaly megnyílt új közösségi központjának, a Merkaznak. A Kozia (Kecske) utca másik oldalán található a Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetségének székhelye. *Pavel Frankl* ügyvezető elnök és *Martin Kornfeld* irodavezető ismertették a 12 taghitközség helyzetét, a gyermekeknek és fiataloknak szervezett sikeres, elsősorban sportprogramokat, és felvetették a jövőbeni együttműködések lehetőségét.

1300 kilométer után a bécsi reptéren ért véget a háromnapos utazás a zsidó gyermekek és fiatalok nyomában. A vendégek a helyszínen kaphattak képet a jelenlegi helyzetről, ígéretük szerint hamarosan visszatérnek a térségbe, és felkeresik azokat a helyeket is, amelyekre most idő hiányában nem kerülhetett sor.

Paszternák Tamás

CSOMÓS RÓBERT UTAZÁSOM

Az állomásfőnökök gonoszága, megalomániája, a forgalmi tisztok ki-vagyisága, a váltóőrök figyelmetlensége, lustasága, közömbössége miatt a vonat sokszor kisiklott. Mégis, annyi viszontagságot, édes és véres kalandot túl- és átélve, már-már idelátszik a végállomás csendtől visszhangos üvegcsarnoka, ideintetget a perc, amely mindnyájunkra vár! Most, most kellene meghúzni a vészféket, meg kellene állni, tenni valami nagyot, sorsfordítóan merészet... de mit is?

Kortársaim, hitsorsosaim közül első-másod osztályú párnázott kényelem, vagy pláne pullmankocsi már az indulásnál is csak keveseknek jutott. Fapados már többeknek; még ebben hat lóval és negyvenmagokkal, sőt zsúfolt, leplombált, be-drótozott ablakú tehervagonokban utaztak el. Mások, sokan a fagytól el-gémberedetten, a lépcsőről kapaszkodva vagy a tetőről zuhantak az idővonal kattogó kerekai alá. Robogás? Az is volt. Az út menti fák zöld kerítésnek látszottak, a kies táj emlékek nélkül elsuhan, az illúziók pedig sorra lemaradtak az évtizedek, a generációk emlékezetes állomásain: Auschwitz-Birkenauban, Dachauban, Hirosimánál, Katynnál, Recskén, Szarajevóban, Verdunnél, Vorkután, hogy ne jelentőségük, méreteik vagy kronológiai sorrend szerint soroljak fel néhányat az ismeretebbekből, hanem betűrendben. Am szolgáltak ugyancsak 20. századi személynevekkel is, Adolfól Zsdánovig néhány hátrorogtatott utatlat.

Mentővonal, mentőautó, mentőhelikopter! Semmi sem jött! Csak a technológiaexpressz húzott el mellettünk mihaszna találmányaival, varázslataival, amelyek jórészt nem-hogy hasznosítani, pláne megszeretni, de még a szürkeállományunkba befogadni sem bírtunk.

Az út unalmát elűzendő, nyereszkedési vágytól indítattam, vagy csak hogy megszépítsem a mesét, magam is sokszor ültem le hamiskártyákkal játszani, és nem is mindig vesztettem, hiszen néhány ász, adut én is tartogattam a kabátom ujjában vagy a gal-lérom hajtokájára mögött. Utitársnőim szépen, igyezetesen csaltak, édes-jólesőn kopaszítottak meg, fosztottak ki, rájuk nem is panaszkodom, nem haragszom még utólag sem. Ugyan hová és miért utaztam volna nélkülük? A politikai urak, elvtársak hará-csolását, hajmeresztő gazságait is el-teszem a fülem mögé, csak az írástudóknak, a mesemondóknak nem tudok megbocsátani. Ők csaltak meg, vezettek félre leginkább. Ők voltak azok, akik igyekeztek elhíttetni, hogy mint a mesékben, westernfilmekben, az életben is mindig győz az igazság, sok vi-szontagság után a jó felülkerekedik a gonoszágón. Szerintük elég volt be-csületesnek, igazságosnak, tiszta szívűnek lenni, hogy győzzön az ember, hogy szert tegyen egy háromlábú táltos paripára, varázsgyűrűre, csoda-sípra, terüjl-terüjl asztalkámra, amit úton-üfélen osztogattak manók, tündérlányok, de még a boszorkányok is. Na meg, ha el is bánt az emberrel a hétféjú, de akár a hetvenhét fejű sárkány, akkor ott volt az élet vize, amivel a miszlikbe vágott össze lehetett forrasztani, életre lehetett kelteni.

A valóságban azonban a farkas megette a nagymamát, a nagyapát, a nagybácsikat, a nagynéniket, de még az összes kis unokát is. A vadász pedig elkésett... végzetesen elkésett.

Azán emberevők, kőmorzsolók, fanyűvők nyűttek-morzoltak évtizedeken át, felzabálták az éveimet, az életemet, és tessék: itt állok megfürödve!

Milyen jó lenne most, hogy az életvonalom vakvágányra vetve rozsdásodik, a demográfiai, ökológiai, etnikai problémák, a gazdasági recesszió elől hátrahúzólatni, vissza a felvilágosult abszolútizmus egyik operettlibrettójába, elutazni mondjuk a MOSOLY ORSZÁGÁBA, és hamisan, de a régi lelkesedéssel fityörészni, hogy: VÁGYOM EGY NŐ UTÁN... EGY NŐ UTÁN... KERGET A VÁGY...

IFJÚSÁGI OLDAL

Ajánló (étel-ital fesztivál)

Hogy mi az a sólet, a kugli és a maceszgombóc, azt még egy óvodás is tudja. De miből készül a gefilte fis, mi az a flódni, a cimesz, a kindli és a hummusz, és miért esszük meg Hámán fülét? Na, ezekre a kérdésekre bizony már nem mindenki tudna egyértelműen válaszolni. Pedig mindez mennyi finomság!!!

Sok-sok út vezet a hagyományos zsidó konyha ételeinek megismeréséhez. Én most kiragadnék kettőt. Az egyik, ha követed az ifjúsági rovatot, hiszen a fent említett ételek bemutatása előbb-utóbb kivétel nélkül terítékre kerül. De hát ugyebár más dolog olvasni egy ételről, és más azonnal ki is próbálni, hogy mi az! Ez utóbbi élvezethez ajánlom az idén is megrendezésre kerülő **Tátsd a szád! Zsidó gasztronómiai fesztivált**, ahol mindent megtudhatsz ezekről az ételekről, és nem utolsósorban meg is kóstolhatsz mindent!

– Mikor?

2010. november 14-től 21-ig

– Hol?

a Gózsdu-udvarban, amit megtalálasz a Király utca 13. és a Dob utca 16. számú házak között.

És ha nemcsak a hasadra gondolsz, hanem mielőtt-miközbenmiután jól megtömted, szórakoznál is kicsit, hát erre is bőven lesz lehetőség. A gasztronómiai fesztivál a Judafest programsorozat része, melynek célja a zsidó kultúra, zene, színház, képző- és iparművészet bemutatása számos alkotáson keresztül. Mivel ezen a héten az ételek a főszerep, így a programok is ehhez kapcsolódnak. A nyitónapon (lapzártakor) tehát **november 14-én, vasárnap** – lesz utcazene (gitar, klarinét, tangóharmonika), fellép Meir Hermon izraeli énekes-gitáros, felállítanak látványkonyhát,

ahol először Raj Ráchel (na, ő aztán jól ismeri a zsidó konyha rejtelmét!) mutatja be, hogy mit hogyan, aztán minden nap más és más gasztroblogger főzi meg kedvenc zsidó ételeit. És biztosan vicces lesz a Gourmet-robot is, aki – vagy ami – egy valódi ételautomata, azzal a feladattal megbízva, hogy fel-alá járkálva ínycsenyegeket osztogasson. Jön még Tibor, az óriásszakács, lesz ételkóstoló verseny, közös főzés, majd evés, csakúgy, mint egy valódi kibucban! Meg még a kisebbeknek játszótér, ételes, italos kézműveskedés, társasjátékok, meseállomás, meglepetéskoncert...

Tehát sok-sok minden. Biztosan valamit ki is felejtettem a felsorolásból. A neten itt találjátok a teljes programot, ahol azt is megnézhetitek, hogy pontosan hánytól kezdődik, ami érdekel: <http://www.judafest.org/programok>.

És akkor, íme, kicsit elfogultan, kezdjük a zsidó konyha megismerését az egyik kedvencemmel. Persze, hogy sütemény.

A flódni

Magyarországon a flódni (már nem csak a zsidó konyha remeke, a különféle szakácskönyveket és recepteket böngészve számos válfaja megtalálható a „piacon”. Legutóbb egy olyan receptbe botlottam bele, aminél előbb csak az volt a fura, hogy a mák és dió töltelékkel tejjel kell hígítani, majd a szerző büszkélkedik, hogy mennyire jól sikerült a tészta, köszönhetően a felhasznált zsírnak... őóóó... tej és zsír együtt? Micsoda? Aztán már csak nevettem rajta, mikor a hozzávalókat alaposan áttanulmányozva a sertészsír is előkerült. Ez a flódni ugyan a zsidóság hagyományos süteményétől már messze volt, de örültem neki, hogy az elkészítés nehézsége ellenére ennyire beépült a köztudatba.

És hogy mi is az a flódni? Egy olyan többretegű sütemény, melynek rétegei lentől felfelé haladva szépen sorban a következők: (süti)tészta, mák, tészta, alma, tészta, dió, tészta, szilvalekvár, tészta. A flódni eredetileg egy ünnepi sütemény, a négyféle tölték jelképezi azt a sok jót, boldogságot, gazdagságot, amit az emberek ünnepekkor kívánhatnak egymásnak.

Neked mit jelent zsidónak lenni?

Ezt a kérdést már sokszor hallottuk, lépten-nyomon előjön, beépül a mindennapjainkba. De elgondolkoztál már rajta, hogy neked valójában mit jelent? Hogy ezt inkább pozitívan, vagy esetleg negatívan éled-e meg? Sokan gondolják úgy, hogy inkább rejtegetik származásukat, nem beszélnek róla. Ha olyan téma kerül elő iskolában vagy baráti társaságban, ami a zsidóságot érinti, akkor inkább csendben maradnak. Te is inkább magadban mosolyogsz, esetleg boszszankodsz? Vagy kiállsz a zsidóságod mellett, és segítesz benne, hogy a nem zsidó barátaid tévhittei valóban tévhittek legyenek, és ne előítéletek? Szerintem érdemes lenne a témáról kicsit bővebben, nyíltan (persze természetesen ha úgy gondolod, név nélkül) beszélgetni! Ha van kedvetek, írjatok egy pár sort az ifj.ujelet@gmail.com címre arról, hogy ti hogyan élitek meg a hétköznapokban azt, hogy zsidók vagytok. Szerintetek a zsidóság származás? Vallás? Nép? Kulturális kötődés? Vagy mindez együtt? És ha együtt, akkor nektek melyik fontosabb? Illetve kiket tekintünk zsidónak? Akik annak születtek, vagy akik a vallás törvényei szerint élnek?

Érdekes kérdések ezek. És gondolom, bennetek is jó pár dolog felmerül, írjatok, kérdezzetek, beszéljessünk! A következő számban visszatérünk rá!

Miért pont 5771?

Néhány hónappal ezelőtt fültanúja voltam egy beszélgetésnek. Egy csoport állt a Király utcában, a szemben lévő ház emeletét firkészték. Vagyis az emeleti erkélyen található táblán lévő héber nyelvű feliratot: *Hag Szameah 5771*. Az idegenvezető hölgyet faggatták, hogy vajon mi lehet ez. A hölgy eltűnődött, majd válaszolt: „Valószínűleg egy izraeli cég névtáblája.” Hmmm... A helyzetet (meg engem is, hisz épp közbe akartam lépni) egy csoportbeli fiatalember mentette meg, aki felvilágosította a többieket, hogy most köszöntött be a zsidó újév, és ennek öröme tette ki az Örömteli ünnep! táblát, az évszám pedig a zsidó naptár szerinti új évet, tehát az 5771-es esztendőt jelöli. A csoport tagjainak nagy része elcsodálkozott. Mennyi??? 5771?

És tényleg. Miért is ennyi? Honnan számoljuk?

Kezdjük onnan, hogy mi is az a zsidó naptár, avagy héber nevén, ahogy otthon a nagyszülők, szülők is gyakorta emlegetik: luach.

A zsidó naptár egy olyan időszámítási rendszer, melynek alapja a világ teremtése. Ennek idejét a bölcsek határozták meg. A naptár maga a Gergely-naptár szerinti időszámításunk előtt 359 körül alakult ki (gyors fejszámolás után rájövünk tehát, hogy őseink „aszalán” nem volt olyan naptár, hogy 1. év vagy 10. év, hanem a zsidó naptár szerinti 3400-as esztendő tájékán kezdődött az évek naptárban történő követése). Visszatérve a bölcsekre: a világ teremtésének időpontját, így a zsidó időszámítás kezdetét az Ószövetség alapján i. e. 3761-re helyezték.

Most ugye 2010 van a Gergely-naptár szerint. Ha ehhez hozzáadod azt az időt, ami i. e. 3761-től az időszámításunkig eltelt, akkor megkapod, hogy a zsidó naptár szerint (2010+3761) 5771-et írunk.

A zsidó évek hossza nem mindig egyezik, sőt, mondhatjuk, hogy mindig változó. Hogy milyen elven követik egymást, azt most itt nem fejtegetem, a lényeg, hogy 6 féle hosszúságú esztendőt különböztünk meg. Ezek napjainak száma: 353, 354, 355, 383, 384, 385. Jó hír viszont, hogy az évek hossza átlagosan egyezik a Gergely-naptár éveinek hosszúságával, így nem csúszik el teljesen a kettő egymástól (de előfordulhat, hogy egyik évben a Gergely-naptár szerint szeptemberre esik egy ünnep, a következő évben pedig ugyanaz októberre). Azért alakult ki így a zsidó naptár, mert bizonyos ünnepeket csak a hét bizonyos napjain lehet megtartani, így az ünnepek nagymértékben befolyásolták a naptár kialakítását.

És most nézzük a **hónapokat**:

Fontos tudni, hogy a zsidó naptár hónapjai a holdciklusokhoz igazodnak, tehát újholdtól újholdig tartanak. A hónapok hossza 29 vagy 30 nap, az évek megfelelően. A hónapokat babilóniai eredetű nevekkel nevezik:

Név	Napok száma	Gergely-naptár
<i>niszán</i>	30	kb. március–április
<i>ijjár</i>	29	kb. április–május
<i>sziván</i>	30	kb. május–június
<i>támmuz</i>	29	kb. június–július
<i>áv</i>	30	kb. július–augusztus
<i>elul</i>	29	kb. augusztus–szeptember
<i>tisri</i>	30	kb. szeptember–október
<i>chesván</i>	29/30	kb. október–november
<i>kiszlév</i>	29/30	kb. november–december
<i>tévet</i>	29	kb. december–január
<i>svát</i>	30	kb. január–február
<i>ádár</i>	29	kb. február–március

(*ádár neve rendes évben*)

Szökőévben ádár „duplán” van:

<i>ádár rison</i>	30
<i>ádár séni</i>	29

Így most már ha hallasz egy héber hónapot, meg tudod mondani, hogy körülbelül melyik Gergely-naptári hónapnak felel meg!

A napok nem túl bonyolultak. Két dolgot viszont mindenképpen érdemes megjegyezni. Az egyik az, hogy a napokat napnyugtától napnyugtáig számítjuk, ezért megyünk már pénteken zsinagógába és mondjuk azt, hogy beköszöntött a sábbát, ami ugye a szombat. Ünnepeknél az ünnep akkor múlik el, „megy ki”, mikor este az első három csillag feljön az égre. Na jó... persze értem én... most akkor mindig az eget kell bámulni, hogy rájövünk, mikor megy ki a sábbát? Nem, azért ennél egyszerűbb. Erre való a luach (naptár), melyből szépen választ kapunk arra is, hogy mikor kezdődik egy ünnep és mikor van vége, mikor jön be a sábbát és mikor megy ki.

A másik, ami érdemes tudni, hogy a hét utolsó napja a szombat, ami a pihenőnap, az utána következő vasárnap pedig már a következő hét első napja.

A hét napjainak nevei egyszerűek, ha a héber neveket lefordítod magyarra, annyit tesz, hogy első nap, második nap, harmadik nap... a szombat elnevezése kivétel, az sábbát, és nem hetedik nap.

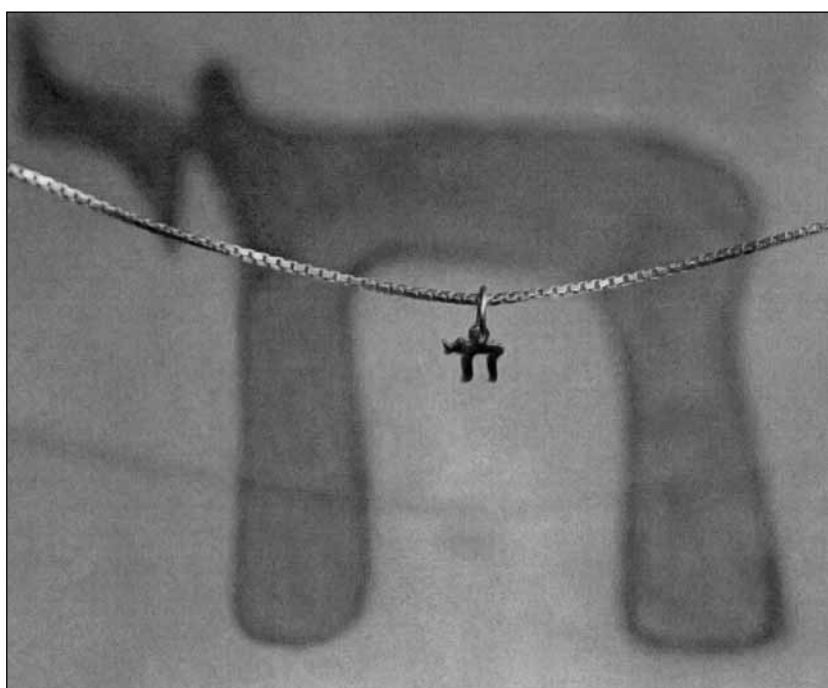
jom rison	vasárnap
jom séni	hétfő
jom slisi	kedd
jom revi	szerda
jom chámisi	csütörtök
jom sisi	péntek
sábbát	szombat

Kérdésem a naptárral kapcsolatban: ma, mikor ezt a cikket írom, jom rison van, chesván hó 9. napján, az 5771-es esztendőben. Tessék kérem gép elé ülni, és megírni e-mailen, hogy a Gergely-naptár szerint mi a mai dátum.

A következő alkalommal az ünnepekkel fogunk foglalkozni. És ne felejtsetek! Tessék bátran kérdezni, véleményezni (ifj.ujelet@gmail.com)!

(Forrás: wikipédia – zsidó naptár szócikk)

– VAZSÓ –

1. Cháj

A chájt (ejtsd: „háj”, erős h-val) leggyakrabban nyakláncokon, ékszereken veheted észre. Valójában két héber betűt látsz: egy chetet (ח) és egy jodot (י). Ezek így egymásba csimpaszkodva egy szót alkotnak: חַי (cháj), melynek jelentése: élni.

Egyesek szerint a medál Isten létezésére utal, a másik magyarázat az, hogy a zsidóság számára különösen nagy jelentősége van az életnek! A „cháj” szót biztosan hallottad már, bár kicsit másképp: a zsidók, amikor pohárköszöntőt mondanak, nem úgy fejezik be, hogy Egészségedre! hanem hogy Löchájim!, ami annyit tesz: Az életre!

Az Új Élet ifjúsági oldala a Gyermek és Ifjúsági Alapprogram támogatásával jelent meg.

APRÓHIRDETÉS

VEGYES

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő–szerda 15–16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Fogorvosi rendelőm címe: XIII. Szt. István krt. 4. III. 1. Tel.: 320-4778, 06-20-496-2223, dr. Virág Péter.

Örömmel tudatjuk, hogy a Rabbistület és a Mazsihisz vezetősége megállapodott David Goldberg mohél-lal (Németország), aki zsidó fiúgyermek körülmételét vállalja. Amennyiben az Ön családjában ilyen szimchá (öröm) van, kérjük, jelentkezzen a Rabbistületre a 413-5580-as telefonszámon vagy a rabbistulet@mazsihisz.com e-mailen keresztül, hogy a gyermeket Ábrahám szövetségébe felvehessük.

Könyvnyomtatás, színes nyomtatás, fénymásolás, plakátnyomtatás. Messenger: +36-20-934-9523, www.rcontact.hu

Manikűr, pedikűr. Hívásra házhoz megyek. 06-20-551-4580.

Alternatív nyirok, cellulit (fogyasztó) masszázsa. 06-70-617-7809.

Tóratekeresek, tfilinek és mezüzek számítógépes ellenőrzése és javítása. Farnadi-Jerusalimi Márk. Telefon: 06-70-932-8275, e-mail: sofer@sofer.hu, weboldal: www.sofer.hu

Újlipótvárosban garzonlakás turisták-nak kiadó. Tel.: 226-4109.

Kiadó Bp. I., Attila úton 81 m²-es, kétszobás, összkomfortos lakás. Érdeklődni lehet munkaidőben a 413-5540 telefonon.

Kiadó Bp. VII., Thököly úton 81 m²-es, kétszobás, összkomfortos lakás. Érdeklődni lehet munkaidőben a 413-5540 telefonon.

Pöttös bögréjétől a hagyatékaig felvásárolom, szemetét elszállítatom, lakását utána összetakarítom. Harsányi Ildikó, 06-30-209-3463.

Régi, háború előtti könyveket készpénzért veszek. Harsányi Ildikó („pöttös bögre”), 06-30-209-3463.

Ágytolltisztítás, paplan-párna áthúzása. 329-6357, 280-2585, 402-3003.

Farkas Zsolt vízvezeték-szerelés, gáz-készülék-javítás, lakásfelújítás. Tel.: 242-2028.

Idősek gondozását, ápolását, társalgást, takarítást vállalok, referenciával. Érdeklődni: 06-30-261-3051, Edit.

Vizes falak utólagos szigetelése, műszeres falnedvességmérés. Tel.: +36-30-950-1306, 06-1-251-8684, www.fal-szigeteles.hu

Ha szeretné a téből a tavaszba utazni, vár Izrael! Önkéntes munka Izraelben 2011. január 16-tól február 6-ig! Most akciós repülőjeggyel! Érdek-

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja

1075 Budapest, Síp u. 12.

Telefon/fax: 322-2829

E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu

Főszerkesztő:

Kardos Péter

Olvasószerkesztő:

Gábor Zsuzsa

Kiadótulajdonos:

Mazsihisz

Előfizetési díjak:

Belföldön: 1 évre 3120 Ft

Külföldre 5760 Ft/év

USA és Izrael: 6240 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:

11707024-22118480

OTP SWIFT kód:

(BIC) OTPVHUBH

IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000

Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap

Üzletág, előfizethető a kiadónál.

Postacsekk: 11707024-22118480

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(80)-444-444-es ingyenes zöldszámon.

Szedés: WolfPress Nyomdaipari Kft. Nyomtatás:

VEZSPRÉMI NYOMDA ZRT.

ISSN 0133-1353

lődni: Deutsch János, 06-20-233-8454, illetve lljano@freemail.hu

Szép környezet, jó levegő. Pátyon 3,5 szobás lakás (kert, pince, beépíthető padlás) áron alul eladó, esetleg kiadó. 19 millió Ft. +36-20-912-3343.

Talpmasszírozás otthonában. Hívja Tamást: 06-30-249-5463.

A Dohány utcai zsinagógával szemben, liftes házban tulajdonostól eladó egy közel 100 m²-es, III. emeleti, irodának, rendelőknek kitűnően alkalmas, 2 + 2 szoba hallos, teakonyhás, jó állapotú, nagypolgári lakás. Irányár: 34,9 millió Ft. E-mail: boldizsarnoemi@gmail.com. Telefon: 06-30-282-6097, 06-30-290-4948.

KASTÉLYOK BERENDEZÉSÉHEZ vásárolok nagyméretű, kisméretű festményeket, **EZÜSTTÁRGYAKAT**, 12 személyes evőeszközkészletet, cukor-dobozokat, gyertyatartókat, tálcaikat stb., Kovács Margit, Gorka kerámiaiát, herendi, meissen, Zsolnay porcelánokat, régi álló, fali, asztali díszobjektumokat, antik, barokk bútorokat, tabernakulumot, szekretet, reneszánsz dolgozószobát, bronz-, fa-, márványszobrokat (hibásakat is). Teljes hagyatékaért első vevőként a legmagasabb árat fizetem, **KÉSZ-PÉNZBEN.** Díjtalan kiszállítás, értékbecslés, vidékre is. **ÜZLET: I. KER. BATTYÁNY U. 10. 201-6188, 06-20-323-4104,** kastelyberendezes@citromail.hu

Olvasóink véleménye

Őnök is bizonyára értesültek arról, hogy Richter Gedeont, aki az első magyar gyógyszergyártat alapította, az év történelmi üzletemberének választotta a Menedzserek Országos Szövetsége.

Igen szép méltatást írtak róla. „Újító ember volt, aki hitt a munka, a folyamatos kutatás és fejlesztés erejében, a tisztességes versenyben, a munkatársak megbecsülésében, és mindenekelőtt a magyar szellem erejében.”

Arról a ma élő emberek nem tudnak, hogy ez a kiváló, magát magyarnak érző ember úgy halt meg, hogy a nyilasok a Dunába lőtték, sok más zsidó vallású emberrel együtt.

A zsidók soha nem ártottak Magyarországnak, ellenkezőleg, fellendítették a magyar ipart, kereskedelmet, orvostudományt, a film- és más művészeteket, a zenei életet.

Nem ő volt az egyetlen kiváló ember, akik a magyar hazát szolgálták.

Gyomán ma is működik az a nyomda, melyet Kner Izidor alapított. A Goldberger szövőgyárban 5000 asszony dolgozhatott, a cseplői Weiss Manfréd Gyár 40 000 munkást foglalkoztatott. A Herendi porcelángyár alapítója nemesi címet kapott, a Hatvani Cukorgyár alapítóját bárói címmel tüntették ki.

Még sorolhatnám azokat a zsidó vallású magyar embereket, akik gyárat, üzemet, műhelyeket, üzleteket alapítottak, ahol együtt dolgoztak a különböző vallású emberek mindaddig, amíg az akkori politika engedte.

Sokan kényszerből kikeresteltek, mert azt gondolták, hogy ezzel az életüket és a munkájukat megmenthetik. Ez mindaddig sikerült, amíg a nyilasok át nem vették a hatalmat.

A zsidók elleni gyűlöletükben némelyek még egyes szentek képeit is levették a lakásuk faláról, tudniillik azok is zsidók voltak.

Az értelmes, okos emberek jól tudták, hogy a zsidók elleni gyűlölettelés azért van, hogy elterelje a figyelmet Magyarországra kirablásáról és a 2. Magyar Hadsereg német érdekeért való halálba küldéséről, ezért kellett a bűnbakoknak a zsidók.

A becsületes igaz keresztény emberek segítettek az egykor volt szomszédainknak, osztálytársainknak.

A németeket szolgai módon kiszolgáló nyilasok teljesen tönkretették Magyarországot.

Akinek hozzátartozója túlélt a doricsi tragédiát, és mesélt arról, kérem, jelentkezék: +36-1-215-0627.

Újlipótvárosi RE/MAX ingatlaniroda várja tisztelt megbízóit ingatlan vétel-eladás-bérlés-kiadás szolgáltatásaival. Kapcsolatfelvétel: novella@remax.hu

Antik csillárok javítása, vétele, eladása. 321-2972. Bp., Hevesi S. tér 3.

39 éves háromgyermekes asszony 8 éves kóser konyhai tapasztalattal, háztartási munkát, illetve gyermekfelügyeletet vállal. Leinformálható vagyok! 06-20-502-6795.

Megbízható, precízen dolgozó nő, bejárónői munkát vállal. Telefon: 06-20-352-4872.

József körút közelében a belvárosban, 2 szobás teljes felszereltségű önálló lakás, 2 fő turista részére egész évben kiadó. +36-30-658-9282.

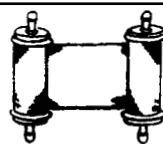
Fogtechnika! Fogorok javítása, készítése, nyugdíjasoknak árkedvezménygel. Igény szerint házhoz is megyünk. Bejelentkezés: +36-30-398-3107.

Üdüljön Budapest centrumában féláron. 00-36-20-935-4867.

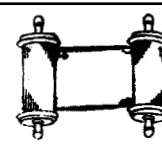
HÁZASSÁG

Intelligens, kissé beteges, melegsívű asszony, 75 év körüli férfi barátságát keresi. „Kellemes meglepetés” jelígre.

20 év tapasztalatával várom önt, amennyiben társra vágyik. Az emberi sorsok segítése, a társkeresés számomra hivatás. Nyugdíjasoknak kedvezmény. Elérhetőségeim: Györgyi asszony, 326-5989, reggel 8-10-ig, este 20-22-ig. E-mail: gyorgyi11@vivamail.hu

IMADÓK

Templomok	Péntek este Nov. 19.	Szombat reggel Nov. 20.	Péntek este Nov. 26.	Szombat reggel Nov. 27.
Hősök	17.00	9.30	17.00	9.30
Frankel L. út 49.	17.30	10.00	17.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	16.00	9.30	15.50	9.30
Vasvári P. u. 5. (Iubavicsi)	17.30	9.00	17.30	9.00
Thököly út 83.	17.30	9.00	17.30	9.00
Hunyadi tér 3.	16.00	9.00	16.00	9.00
Bethlen tér 2.	17.30	9.30	17.30	9.30
Nagyfüvaros u. 4.	16.00	8.00	15.50	8.00
Rabbiképző-ORZSE (Bérekcsis u. 2.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	16.00	8.00	15.50	8.00
Alma u. 2.	16.00	8.45	15.50	8.45
Kórház (Amerikai u. 53.)	16.30	7.30	16.30	7.30
Páva u. 39.	18.00	9.30	18.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	17.00	9.30	17.00	9.30
Berzevicsy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	18.00	9.00	18.00	9.00
Visegrádi u. 3.	18.00	9.00	18.00	9.00
Dessewffy u. 23.	16.00	9.00	15.50	9.00
Teleti tér 22. (szefárd)	18.00	8.45	18.00	8.45
Lauder iskola (Budakeszi út 48.)	18.00		18.00	
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	17.00		17.00	
Vidéken				
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	17.00		17.00	
Vác (Oberlander Endre tér 1.)	18.00		18.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	17.00		17.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	15.50	8.00	15.40	8.00
Nyiregyháza (Mártírok tere 6.)	15.50	8.00	15.40	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	17.00	8.00	17.00	8.00
Pécs (Füdfő u. 1.)	17.30	10.30	17.30	10.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	17.00		17.00	
Szombathely	17.00		17.00	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	17.00		17.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	17.00		17.00	
Keszthely (Kossuth L. u. 20.)	17.00		17.00	

NAPTÁR

November 19. péntek	Kiszlév 12.	Gyertyagyújtás: 3.46
November 20. szombat	Kiszlév 13.	Szombat kimenetele: 4.53
November 26. péntek	Kiszlév 19.	Gyertyagyújtás: 3.40
November 27. szombat	Kiszlév 20.	Szombat kimenetele: 4.48

Hírek, események röviden

– **Angol zsidó ifjúsági kórus Budapestben.** A londoni Alyth Youth Singers három alkalommal lépett fel Budapestben. Programjukat a Frankel Leó úti zsinagógában kezdték, majd szerepeltek Újpesten és a Bálint Házban is. A több mint 40 tagot számláló együttes 1981-ben alakult, Európa számos országa mellett már Izraelben is énekeltek több alkalommal. A kórus két vezetője Viv Bellos és Simona Budd. Repertoárjukon héber, izraeli és angol dalok szerepeltek.

– **Zsinagógafelújítások.** Befejeződött a Hősök temploma felújításának első szakasza, melynek során kicserélték a teljes elektromos hálózatot. A műemlék épület rekonstrukciójának ez a része nagyrészt angol pályázati forrásból és a biztosított önrészből valósulhatott meg. A tervek szerint a munkálatok jövőre is folytatódnak.

A Frankel Leó úti zsinagóga az egyetlen a Budapesti Zsidó Hitközség tulajdonában álló ingatlanok közül, amely ugyan nem műemlék, de fővárosi védettség alatt áll. 2010-ben a külső homlokzat felújítására nyertük támogatást a Fővárosi Önkormányzat Települési Értékvédelmi Támogatás pályázatán. A szükséges saját erővel kiegészülve a munkálatok tavasszal valósulnak meg.

– **Szeretettel várjuk az érdeklődőket** Domán István főrabbi Zsidók az ókorban című sorozatának következő részére. Az előadás időpontja: november 30., kedd, 18 óra, helye: 1067 Bp., Hunyadi tér 3, félmelet, 6-os kapukód.

– **A WIZO Hungary Egyesület** minden hónap utolsó keddjén tartja ülését a Frankel Leó úti zsinagógában. Az októberi találkozó azonban mégis izgalmasabb volt, mint az eddigi. Vendégünk volt a nagykövetség asszony, Aliza Bin-Noun, akinek Izraelből a Word WIZO oklevelet küldött, melyet szép csokor virággal kiegészítve ad-

tunk át, majd megnéztünk egy CD-t 600 fiú és lány bár, illetve báb micvájáról a Siratófalnál. Az ünnepséget a Word WIZO szervezte és fizette. Köszönettel tettünk búcsút vendégünkötől, és kértük, hogy a továbbiakban is kísérelje figyelemmel a magyarországi WIZO működését.

– **Adományok.** Szegő László 90 ezer forintot küldött a Szeretetkórháznak.

Programajánlat

DECEMBER

Generációk Klubja (Hunyadi tér 3., félmelet)

A 6-ai klubnap elmarad, a zsinagógában istentisztelet, gyertyagyújtás lesz, melyre szeretettel várjuk a klub tagjait is.

13. (hétfő) 15.00: „Félelem nélkül”. Kaczvinsky Barbara tévériporter-dokumentumfilmes beszélget Lakatos Klári művészettörténéssel, kortárs festőművészettel.

20. (hétfő) 15.00: Ajánlékcszítés mesterfokon, Tolnai Klári iparművész közreműködésével.

27. (hétfő) 15.00: Vencel György kántor a vendégünk.

A gyógytorna és a Down-szindrómások foglalkoztatója az év végi ünnepek miatt a következőképpen módosul: december 23-án és 30-án nem tartunk foglalkozásokat.

Mezüze Ingatlaniroda

Ingatlanközvetítés diszkrétan!

Keresünk, kínálunk eladó, kiadó ingatlanokat privát ügyfeleinknek.

+36-30-879-8899

www.mezuzeingatlan.com

Gázszerelés

• Gázberendezések, gázvezeték új szerelés hatósági engedéllyel
Időszaki kötelező ellenőrzése (2008. XL. tv. 89.§ [6])

• Vízóraszerelés

• Fűtőszerek, fűtőszoba-felújítás

FRANK 1063 Budapest, Szív u. 28.

Tel.: (1) 331-5743, 06-30-932-3615

Kosztolányiné: Haumann Petra

Bemutató a Spinozában

A „kis” Haumann Petrát szárnypróbálgatásai óta ismerem. Mióta az 5 esztendő Rozi édesanyja, be kell érnem a szinkronhangjával. Most viszont örömmel fedeztem fel nevét a Spinoza műsorában. Rádásul egy Karinthyról szóló önálló esten. Az rögtön feltűnt, hogy a rendezője saját férje, Király Attila. Petra pedig 60 perc erejéig Kosztolányinét, Harmos Ilonkát alakítja benne.

– Hogy kerültél a Spinozába?

– Az est anyaga már készen állt, de párhuzamosan kerestük azt a helyet, ahova illene. Szóba jöttek a kávéházak, aztán rájöttünk, hogy olyan csendet ott mégsem lehet teremteni. Aztán eszembe jutott, hogy Máté öcsém már játszott a Spinozában, ami a legjobb hely lehet, hisz befogadó színház, és kávéházas atmoszférával is rendelkezik.

– Bementél Sándor Annához, és kész?

– Gyulay Eszter dramaturg barátom kapcsolatán keresztül jutottam be. És nagyon hálás vagyok nekik, mert az égből pottyantunk, és mégis bizalmat szavaztak nekünk, és mégis végig segítettek az egész produkciót.

– A cím, hogy Karinthyráda, honnan való?

– Én találtam ki. A hangsúly a „tirádán” van. Szójáték, Karinthy Frigyes nagyon szerette a szójátékokat, én pedig nagyon szeretem Karinthyt.

– És az anyag hogy állt össze a könyvből, melyet Harmos Ilonka írt?

– Azt végig tudtuk, hogy Karinthy szeretnének, amikor rájöttünk, hogy van egy nő szerep, Kosztolányiné, és az ő könyvét használtuk fel, míg összeállt az est anyaga.

– Szereted Kosztolányinét?

– Karinthyt szeretem. És ahhoz, hogy őt bemutathassam, kellett egy női figura.

– Volt köztük liezon?

– Sosem fog kiderülni. Az az érzésem, hogy Ilonka nagyon szerette volna. Azt, hogy visszautasításban volt része, az is bizonyítja, hogy egész életében furta a Karinthy körüli nőket. Én mindenesetre köszönöm neki a „mankót”.

– Közelebb jutottál Karinthy Frigyeshez?

– Persze. Azelőtt úgy olvastam, mint egy zseniális író, de mostanra annyira beleástam magam, hogy rengeteg dolgot megértettem az életéből. Például azt, hogy eredetileg 8-an voltak testvérek, két kislány meghalt, anyja pedig akkor halt meg, amikor a 9. gyermeket várta. Ekkor Karinthy mindössze 6 éves volt. Ami még kiderült, hogy a férjemmel nagyon jól tudunk együtt dolgozni. Félünk, hogy fog működni. Pár nap alatt kiderült, hogy félszavakból is értjük egymást, nem véletlen, hogy egymást választottuk.

– Rozin, a Spinozán és a szinkronon kívül terem számodra babér?

– Kinéz nekem egy filmforgatás. Erről még nem beszéllek.

– Ha elvállalod, gondolom, Rozi oviba jár.

– Még hozzá olyanba, ahol az én volt óvo néniim most az ő óvo nénije.

– Gratulálok apukádnak, aki nemrég lett a Nemzet Színésze.

– Kevés olyan család van a világban, ahol két Kossuth-díjas és két Nemzet Színésze van.

– Azaz?

– Apósom, Király Levente és apukám, Haumann Péter.

– Ez semmi – bocsánat, nagyon is valami, csak azt akarom mondani, hogy kevés olyan család van a világban, ahol rádásul utánpótlásuk is van!

HIÁNYZÓ LANC SZEMEK

Korcsolán Orsolya és Bársony Péter koncertsorozata a Páva utcai zsinagógában

Kompozíciók egy oly korból, amelyben a szilánkokra tört világban sokaknak a zene nyújtotta az egyetlen menedéket.

A koncertsorozat zeneszerzői:
JUSTUS GYÖRGY, VÁNDOR SÁNDOR, KONDOR LIPÓT, KUTT SÁNDOR, WEISZ FERENC, GYULAI ELEMER, SEIBER MATYÁS, VIKTOR ULLMANN, HANS KRASA, ROBERT DAUBER, ZIKMUND SCHUL, ERWIN SCHULHOFF, GIDEON KLEIN

A koncertsorozat vendégelőadói:
PAPP DÁNIEL – hegedő, SUGÁR GERGELY – kórt (Bécsi Szimfonikus Zenekar), OLÁH VILLO – cselló, TIBI CZIGER – klarinét (Izrael), FEKETE LÁSZLÓ – (Bódnai utcai Zsinagóga Főköntör), MALI EMESE – (zongora) JULIANA STEINBACH – zongora (Franciaország), JASON CALLOWAY – cselló (USA), SHOSHANA TELNER – zongora (Kanada)

Részletes program megtekinthető a www.hdke.hu honlapon.
JEGYEK, BÉRLETEK elővételben megvásárolhatók személyesen a Holokauszt Emlékközpont jegypénztárában (1-455-3333), a Concert & Media hálózataiban (1-222-1313), valamint online a www.jegymester.hu weboldalon.
JEGYÁR: 2 500 Ft, BÉRLETÁR: 8 000 Ft (négy koncertre)

HOLOKAUSZT EMLÉKKÖZPONT
1094 Budapest, Páva u. 39.

Támogatók:

Keresse a hírlap árusoknál és az Inmedio Relay boltokban!

PÖNEM magazin

Előfizetés: **225 Ft**

Pönem, 1242 Bp., Pf: 294,
email: ponem@freemail.hu

RÁTÓNYI HAJNI

SPÁNN GÁBOR

Octavio Pacco

Kedves Olvasó!

A címbeli név láttán Ön most bizonyára rohan lexikonért vagy keresgél a Google-ban, vajon melyik olasz reneszánsz festőt vagy spanyol szabadságharcost nem ismeri. Ne tegye! Nem az Ön műveltségével van baj, hanem csak a hazai emlékezet rostáján esett ki az illető úr is, mint annyian mások. Hogy méltánytalanul-e, döntsék el Önök.

Én az 1950-es években ismerkedtem meg vele, és miután összelekedtünk – vállalva az általa elfogyasztott féldeci kevert szponzorálását –, megtudtam élettörténetét. Az illető férfit az 1920-as években Pachner Ottó néven anyakönyvezték, valahol Kárpát-Ukrajnában, egy nagyon vallásos ortodox zsidó családban. Egyaránt jól beszélt oroszul, magyarul és jiddisül. Történt, hogy egyszer szülőhelyének Komszomol szervezete felvételt hirdetett énekkarába. A kultúrpalotában történő meghallgatásra elment a 13 éves Ottó is. A bírálóbizottság elnöke, a Komszomol helyi titkára majdnem leesett a székről, amikor a próbaéneklésen a kiskamasz torkából megszólalt Fülöp király basszus áriája a Don Carlosból, még hozzá hibátlanul. Szülei nem egy alapos zenepedagógushoz, hanem orvoshoz vitték. Az pedig megállapította, hogy nincs itt semmi beavatkozásra érett baj. Annyi történt, hogy a kis Ottó egy rendellenességgel született, nagyobb, sőt – az akkori orvostechnika tudása szerint – több hangszállal született, mint más normális szovjet állampolgár. A Pachner gyerek előtt ekkor két út állt. Vagy belép a Komszomol kórusába és állami ünnepeken énekl a mozgalmi dalokat, vagy az általában éjszaka próbáló Jeshiva kórusban recitálja – helyettesítve a teljes énekkart – a Lőchó dajdit... A kis Ottó számára egyik alternatíva sem volt vonzó, ő művész akart lenni, akit ünnepel a közönség. Nagykamaszként rájött magyar gyökereire, és arra is, hogy kincs van a torkában. Szerzett egy orosz nyelvű igazolást arról, hogy ő képzett énekművész (ezt a „bumáskát” egy részeg hadtábornok adta ki neki a Vörös Hadseregéből, hálából, mivel születésnapján Ottó elénekelte a Mojszejev együttes teljes repertoárját). Valamilyen általa el nem mondott manipuláció segítségével ájtott Magyarországra, és eldöntötte, hogy művész lesz. Jelenkezett zenés színházaknál, de értelemszerűen ott nem tudták használni, amihez nagyban hozzájárult ijesztő külseje is. Ottó majd 2 méter magas, kóróvékony ember volt, egyetlen vaskos szerve a szemöldöke, amitől a karcsú testen hímblózó hatalmas fej izzó Mephisto jelleget kölcsönzött neki. Ezután elment a Magyar Cirkusz és Varieté Vállalathoz azzal, hogy ő artista. Mivel az orosz nyelvű igazolást senki nem merte kétségbe vonni ez idő tájt, kiadták neki a működési engedélyt. Személyi igazolványában a kötelező foglalkozás rovatban ez állt: énekvirtuóz.

Tulajdonképpen itt teljesedett be ez az antikarrier-történet. Tudniillik azzal együtt, hogy Ottó játszott vagy 5 hangszeren (elmondása szerint azért, mert sajátja sose volt, és mindig azon kellett játszani, amit kölcsönkapott), szinte betéve tudta az operairodalom áriáit, és hibátlanul énekelte azokat. Egyedül énekel duettet úgy, hogy egyik pillanatban ő volt a mezzoszoprán, majd az arra felelő tenor is. Mint kezdő újságíró és támogató ívócimbora, jelen voltam némely fellépésén. Abban az időben a színpaddal rendelkező moziban a játékfilm előtt artistaműsort is adtak.

Ezért a kb. 15 percért a nagyjéremű 50 fillérrel fizetett többet a mindenkori jegyáránál. Na, ebbe a keretbe fért bele az én barátom. Ekkor már felvette az általa kitalált Octavio Pacco nevet, aminek két előnye volt. Egyrészt a közönség számára mindig vonzó egy egzotikusan csengő név (lásd P. Howard – Rejtő Jenő), másrészt neve miatt senki sem kezdeményezett vele fellépéskor beszélgetést, ami jól jött, mivel estére már annyira régebb volt, hogy úgysem tudott volna felelni. A Bethlen moziban ott voltam azon az előadáson, ahol 20 forintos gázsijú produkcióinak egyikét adta. Ahogy az egész ember sugallta a lúzerséget, aznap is pechje volt. A Királylány a feleségem c. sikerfilmhez a kerületi pártbizottság titkára is elvitte a feleségét. Mivel az illető elvtárs mozi előtt szintén bedobott vagy 30 korsó sört, már a Híradó alatt elaludt. Arra riadt fel, hogy a színpadon egy szál pianínónál ül egy rettenetesen csúf, szőrös, nagy fejű ember, és hangosan azt énekl: „magyar hazám, Te mindenem!”

Rögvest az előadás után megfogalmazta feljelentését, miszerint a kimondhatatlan nevű imperialista ügynök irredenta dalt énekel a szórakozni vágyó dolgozóknak. Pacco magyarázhatta, hogy ez Erkel, meg nemzeti opera, szilenciumot kapott, amit még azzal sem tudott kivédeni, hogy a cirkuszvállalat igazgatójának megmondta az őszintét: Igazgató elvtárs! Ha eltűnt, én meghalok! Nekem nem enivalóra, hanem inni kell a gázsim!

Hosszú idő után besuvasztották a Fővárosi Nagycirkusz egyik műsorába. Azon is ott voltam. Mit mondjak, ember még ekkorát nem bukott. A cirkusz hatalmas manézsában közepén, egy szál pianó mellett, egy fejjel megvilágításában hiába énekelte el csodásan Leonóra és Manrico kettősét, a híres toronyáriát a Trubadúrból, alig verődött össze néhány tenyér. Amikor pedig rázendített ugyanebből az operából a Cigánykórusra, amit szintén egyedül személyesített meg, mindenki azt kereste, hogy melyik függöny mögül énekelnek helyette. Még egy darabig bumlizott a kültelki mozika negyedórájára, majd amikor megparancsolták neki, hogy tanuljon be néhány számot Dunajevszkij operettjeiből, Pacco besokallt. Ismét elővette utánozhatóan trükkjeinek egyikét (szerintem ebben alapkellék volt a szovjet útlevele), és ezért kiegészített Bécsbe. Egy esküvői meghívása volt, ahol kemény schilling gázsijért énekl majd Sarastro híres basszus áriáját a Varázsfuvolából, siker esetén a teljes Zümmögőkórust a Pillangókisasszonyból. Na, onnan nem hazajött, hanem kivándorolt Izraelbe. Egyetlen egyszer kaptam egy fényképet tőle levél nélkül, amin Natanja egyik vendéglőteraszán ül egy zongora mellett, és vagy 100 új porcelánfoggal nevet a kamerába. Már azt hittem, végre eljön a happy end ebben a keserű történetben, aztán halálhírért olvastam az Új Kelet egyik becémpészett számában.

Újságírói fantáziámmal viszont megpróbálok elégteltelt szolgáltatni neki. Most meséltem Önöknek róla, és elképzelem, ahogy manapság a Tejtűt összes hirdetőoszlopán ott az óriásposzter: Ma este Pachner Ottó énekel duettet Maria Callasszal... egyedül.

Bozsán Éta